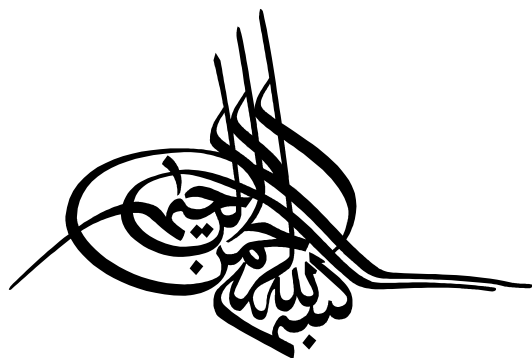

استعداد و آمادگی تحصیلی

سری کتاب‌های کمک آموزشی کارشناسی ارشد

مجموعه مدیریت کسب و کار (MBA)

نویسندگان:

سید علی مدنی کزازی، محمد احسان احمدیان یزدی

سرشناسه	: مدنی کزازی، سیدعلی (۱۳۶۴)
عنوان	: استعداد و آمادگی تحصیلی
مشخصات نشر	: تهران: مشاوران صعود ماهان، ۱۴۰۴
مشخصات ظاهری	: ۵۵۹ ص
فروست	: سری کتابهای کمک آموزشی کارشناسی ارشد
شابک	: ۱ - ۷۲۱ - ۴۵۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸
شناسه افزوده	: محمد احسان احمدیان یزدی
وضعیت فهرست نویسی	: فیکپی مختهبر
یادداشت	: این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۳۹۸۹۲

کتاب: استعداد و آمادگی تحصیلی
مدیر مسئول: هادی سیاری، مجید سیاری
نویسندگان: سید علی مدنی کزازی، محمد احسان احمدیان یزدی
ناشر: مشاوران صعود ماهان
مسئول تولید محتوا: سمیه بیگی
نوبت و تاریخ چاپ: دوم / ۱۴۰۴
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۷/۵۰۰/۰۰۰ ریال
شابک: ۱ - ۷۲۱ - ۴۵۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸ ISBN

انتشارات مشاوران صعود ماهان: خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع مطهری،

روبروی قنادی هتل بزرگ تهران، جنب بانک ملی، پلاک ۲۰۵۰

تلفن: ۴-۸۸۱۰۰۱۱۳

سخن ناشر

لان والقلم و ما یسطرون

کلمه نزد خدا بود و خدا آن را با قلم بر ما نازل کرد.

به پاس تشکر از چنین موهبت الهی، مؤسسه ماهان درصدد است تا در راستای انتقال دانش و مفاهیم با کمک استادان مجرب و مجموعه کتب آموزشی خود برای شما داوطلبان ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد، گام مؤثری بردارد. امید است تلاش‌های خدمتگزاران شما در این مؤسسه پایه‌گذار گام‌های بلند فردای شما باشد. مجموعه کتاب‌های کمک آموزشی ماهان برای استفاده داوطلبان کنکور کارشناسی ارشد سراسری و آزاد تألیف شده‌اند. در این کتاب‌ها سعی کرده‌ایم با بهره‌گیری از تجربه استادان بزرگ و کتب معتبر داوطلبان را از مطالعه کتاب‌های متعدد در هر درس بی‌نیاز کنیم.

دیگر تألیفات ماهان برای سایر دانشجویان به‌صورت ذیل است.

● مجموعه کتاب‌های ۸ آزمون: شامل ۵ مرحله کنکور کارشناسی ارشد ۵ سال اخیر به همراه ۳ مرحله آزمون تألیفی ماهان همراه با پاسخ تشریحی می‌باشد که برای آشنایی با نمونه سوالات کنکور طراحی شده‌است. این مجموعه کتاب‌ها با توجه به تحلیل ۳ ساله اخیر کنکور و بودجه‌بندی مباحث در هریک از دروس، اطلاعات مناسبی جهت برنامه‌ریزی درسی در اختیار دانشجو قرار می‌دهد.

● مجموعه کتاب‌های کوچک: شامل کلیه نکات کاربردی در گرایش‌های مختلف کنکور کارشناسی ارشد می‌باشد که برای دانشجویان جهت جمع‌بندی مباحث در ۲ ماهه آخر قبل از کنکور مفید است.

بدین‌وسیله از مجموعه اساتید، مولفان و همکاران محترم خانواده بزرگ ماهان که در تولید و به‌روزرسانی تألیفات ماهان نقش مؤثری داشته‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نماییم.

دانشجویان عزیز و استادان محترم می‌توانند هرگونه انتقاد و پیشنهاد درخصوص تألیفات ماهان را از طریق سایت ماهان به mahan.ac.ir یا ما در میان بگذارند.

مؤسسه آموزش عالی آزاد ماهان

سخن نویسندگان

پیش درآمد نویسندگان

.....

برای استادی که ذره ذره وجودشان را برای آموزش فدا کردند

به ویژه استادان بزرگ زندگی

این دست نوشته برای کنده لذت بخش ترین مخاطبی است که معلم برای ما ساخته اند

یادشان، وجودشان و نصیحتشان برای امروز ما ساخته شده است

خانم طاهری

این داستان واقعی است....

خانم طاهری معلم کلاس پنجم ابتدایی در اولین روز مدرسه مقابل دانش آموزان ایستاد و به چهره دانش آموزانش خیره شد و مانند اکثر معلمان دیگر به دروغ به بچه ها گفت که همه آنها را به یک اندازه دوست دارد. اما این غیرممکن بود. چرا که در ردیف جلو پسر بچه ای به نام مهدی صادقی در صندلی خود فرو رفته بود که چندان مورد توجه معلم قرار نداشت. خانم طاهری سال قبل مهدی را دیده بود و متوجه شده بود که او با بقیه بچه ها بازی نمی کند. اینکه لباسهایش کثیف هستند و او همواره به استحمام نیاز دارد. برای همین مهدی فرد نامطلوبی قلمداد می شد.

این وضعیت چنان خانم طاهری را تحت تاثیر قرار داد که او عملاً نمرات پایینی را بر روی برگه امتحانی اش درج می کرد. در مدرسه ای که خانم طاهری تدریس می کرد، لازم بود تا او شرح گذشته تحصیلی همه دانش آموزانش را مورد بررسی قرار بدهد. او صادقی را در نوبت آخر قرار داد. با این حال وقتی پرونده وی را مرور کرد، بسیار شگفت زده شد. معلم کلاس اول مهدی نوشته بود او بچه ای باهوش است که همیشه برای خندیدن آمادگی دارد. او تکالیفش را مرتب انجام می دهد و رفتار خوبی دارد. او از اینکه دور و برش شلوغ باشد، خوشحال می شود.

معلم کلاس دوم نوشته بود: مهدی دانش آموز بسیار باهوش و با استعداد است. همکلاسی هایش او را دوست دارند اما او اخیراً به خاطر ابتلاء مادرش به یک بیماری لاعلاج دچار مشکل شده و احتمالاً زندگی اش سخت شده است. معلم کلاس سوم نوشته بود مرگ مادرش برایش بسیار سخت تمام شد. او تلاش می کند تا هرچه در توان دارد به کار بندد، اما پدرش چندان علاقه ای از خودش نشان نمی دهد. اگر در این خصوص اقدامی نشود زندگی شخصی اش دچار مشکل خواهد شد. معلم کلاس چهارم نوشته بود: مهدی گوشه گیر است و علاقه چندان به مدرسه نشان نمی دهد. او دوستان زیادی ندارد و گاهی سر کلاس خوابش می برد.

اکنون خانم طاهری مشکل وی را شناخته بود به خاطر همین از رفتار خود شرمسار شد. او حتی وقتی که دید همه دانش آموزانش به جز مهدی هدایای روز معلم او را با کادوها و روبان های رنگارنگ زیبا بسته بندی کرده اند، حالش بدتر شد. هدیه مهدی با بدسلیقگی در میان یک کاغذ ضخیم قهوه ای رنگ پیچیده شده بود که او آن را از پاکت های خود درست کرده بود.

خانم طاهری ☞ برای باز کردن آن در بین هدایای دیگر دچار عذاب روحی شده بود. وقتی او یک گردنبند بدلی کهنه را که تعدادی از نگین های آن هم افتاده بود به همراه یک شیشه عطر مصرف شده که یک چهارم آن باقی مانده بود از لای کاغذ قهوه ای رنگ بیرون کشید. گروهی از بچه های کلاس شلیک خنده سر دادند. اما او خنده استهزاء آمیز بچه ها را با تحسین گردنبند خاموش کرد. سپس آن را به گردن آویخت و مقداری از عطر را نیز به مچ دستش پاشید.

حرکت بعدی لامهدی ☞ کاملاً خانم طاهری ☞ را منقلب کرد. او مدتها منتظر ماند تا اینکه سرانجام خانم معلم خود را تنها گیر آورد. سپس به وی گفت: خانم معلم امروز شما دقیقاً بوی مادرم را می دهید.

خانم طاهری ☞ حاج و واج به او نگریست. پس از خوردن زنگ آخر رفتن بچه ها او یک ساعت در کلاس نشست و اشک ریخت. از آن روز به بعد او دیگر تدریس را صرفاً به آموختن خواندن و نوشتن و ریاضیات محدود نکرد. بلکه تلاش کرد تا به بچه ها درس زندگی هم بیاموزد.

خانم طاهری ☞ بخصوص توجه خویش را به لامهدی ☞ معطوف کرد. همچنانکه با پسرک کار می کرد گویی ذهن وی دوباره زنده می شد. هرچه بیشتر او را تشویق می کرد. پسرک بیشتر عکس العمل نشان می داد.

در پایان سال لامهدی ☞ یکی از بهترین دانش آموزان محسوب می شد. خانم طاهری علی رغم ادعایش که گفته بود که همه بچه ها را به یک اندازه دوست دارد اما این بار هم دروغ می گفت. چرا که تعلق خاطر ویژه ای نسبت به لامهدی ☞ داشت. یک سال بعد او نامه ای از طرف لامهدی ☞ دریافت کرد که در آن نوشته بود او بهترین معلم در تمام زندگی اش بود.

۷ سال بعد خانم طاهری در حال دیدن تلویزیون بود که با دیدن صحنه ای جلوی تلویزیون خشکش زد. مهدی صادقی رتبه برتر کنکور سراسری رشته ریاضی در حال مصاحبه بود. مصاحبه گر از او سوال کرد تاثیرگذارترین فرد زندگیت که بود: او گفت معلم کلاس پنجم دبستان. خانم طاهری.

شش سال دیگر نیز سپری شد تا اینکه او نامه دیگری از طرف لامهدی ☞ دریافت کرد. لامهدی ☞ در این نامه نوشته بود در حال فارغ التحصیل شدن از دانشگاه صنعتی شریف در مقطع فوق لیسانس مهندسی برق با رتبه عالی است. او بار دیگر به خانم طاهری ☞ اطمینان داده بود که وی را همچنان بهترین معلم تمام زندگی اش می داند.

سپس چهار سال دیگر نیز مثل برق و باد گذشت. نامه چهارم لامهدی ☞ اذعان می کرد که او به زودی به درجه دکترا از یکی از دانشگاه های آمریکا نایل خواهد آمد. او نوشته بود که می خواهد باز هم پیشرفت کند و بار دیگر احساس قلبی خود را در خصوص وی تکرار کرده بود.

ماجرا به همین جا خاتمه نیافت.

بهار سال بعد نامه دیگری از طرف لامهدی ☞ به دست خانم طاهری ☞ رسید. او در نامه خود نوشته بود که با دختری آشنا شده و می خواهد با وی ازدواج کند. لامهدی ☞ اظهار کرده بود از آنجا که چند سالی است پدرش را از دست داده موجب افتخارش خواهد بود اگر خانم طاهری ☞ بپذیرد و به جای مادر داماد در مراسم عقد حضور داشته باشد. و البته خانم طاهری ☞ پذیرفت.

حس می زنید چه اتفاقی افتاد؟

او در مراسم عروسی همان گردنبندی را در گردن آویخت که چند نگینش افتاده بود و همان عطری را که مصرف کرده بود که خاطره مادر «مهدی» را در یاد او زنده می کرد.

در مراسم عروسی لامهدی ☞ با دیدن خانم طاهری ☞ لبخند رضایت بر لبانش نشست پیش رفت و مودبانه و با اجازه دست او را گرفت، خانم طاهری دیگر سن زیادی داشت ولی به مانند روز نخست به چشمان مهدی نگاه می کرد، بوسه ای بر پشت آن زد و آهسته در گوش خانم معلم خود گفت: متشکرم خانم طاهری ☞ که مرا باور کردید. بسیار متشکرم از اینکه احساس مهم بودن را در درونم بیدار کردید و به من نشان دادید که می توانم مهم و تاثیرگذار باشم.

خانم طاهری ☞ که اشک در چشمانش جمع شده بود آهسته پاسخ داد. تو کاملاً در اشتباهی! لامهدی ☞ این تو بودی که به من آموختی

می توانم مهم و تاثیرگذار باشم. در آن زمان من اصلاً نمی دانستم چطور باید بیاموزم تا اینکه با تو آشنا شدم

استعداد و آمادگی تحصیلی ویژه رشته مدیریت در ۵ بخش دسته‌بندی می‌شود:

- حل مساله (شامل ۱۰ سوال)
- استدلال منطقی (۱۰ سوال)
- کفایت داده‌ها (۱۰ سوال)
- درک مطلب (۵ سوال)
- تصحیح جملات (۵ سوال)

در کتابی که پیش رو دارید تمامی این مباحث به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفته و کاملاً تشریح شده‌اند. این کتاب حاصل زحمات چندین ساله نویسندگان در کلاسها و استفاده از محضر استادان بزرگی بوده که شایسته است در اینجا از آنان نام برده شود. جناب آقای تاجیک استاد چیره‌دست درس ریاضیات، جناب آقای دکتر محمد وکیلی و جناب آقای مهندس هادی مسیح‌خواه استادان استعداد تحصیلی و دوستان بسیاری که همواره در کنار ما بوده‌اند. این کتاب پیشکشی است به نخستین آموزگاران زندگی، پدران و مادران. امید است با مطالعه این کتاب بتوانید قدم‌های موثری در پیشرفت علمی و آموزشی خود داشته باشید. در صورتی که علاقه‌مند به استفاده از کلاس‌های استادان و یا ارتباط مستقیم با نویسندگان هستید می‌توانید با شماره تلفن (۰۲۱۸۵۰۶ - موسسه ماهان) تماس حاصل فرمایید.

پیروز و سربلند باشید

سید علی مدنی کزازی

محمد احسان احمدیان یزدی

۹	فصل نخست: استدلال منطقی
۶۵	آزمون‌های پایانی فصل نخست
۱۰۵	فصل دوم: نشانی‌یابی
۱۴۳	آزمون‌های پایانی فصل دوم
۱۷۱	فصل سوم: نادرست‌یابی
۲۱۵	آزمون‌های پایانی فصل سوم
۲۳۳	فصل چهارم: حل مسئله
۳۰۹	آزمون‌های پایانی فصل چهارم
۳۵۳	فصل پنجم: بسندگی داده‌ها
۳۸۵	آزمون‌های پایانی فصل پنجم
۴۳۱	سوالات کنکور سراسری ۹۸
۴۴۰	پاسخ تشریحی سوالات کنکور سراسری ۹۸
۴۴۸	سوالات و پاسخ تشریحی کنکور سراسری ۱۴۰۰ و ۱۴۰۴

فصل نخست

استدلال منطقی

هدف این بخش، سنجش توانایی دانشجویان و داوطلبان در درک و فهم مطالب یک بند (پاراگراف)، واکاوی استدلال‌ها و چیرگی آن‌ها به سازکارهای پیچیده زبانی و منطقی است.

← آن چه در این فصل خواهید دید:

بخش نخست: شناخت گوناگونی پرسش‌های استدلال منطقی و چهارچوب پاسخگویی به آنها

بخش دوم: تحلیل متن

بخش سوم: جبر گزاره‌ها

بخش نخست (شناخت گوناگونی پرسش‌های استدلال منطقی و چهارچوب پاسخگویی آنها)

پرسش‌های این بخش در ظاهر سخت و پیچیده به نظر می‌رسند و ممکن است موجب سردرگمی و خشمگینی شوند! اما با رعایت دقیق و تکرار زیاد نکات و مواردی که در ادامه آن‌ها را توضیح می‌دهیم، در تلاشیم که حتی پرسش‌های دشوار را به شکلی بسیار ساده تبدیل کنیم تا با خیالی آسوده به سراغ بقیه موارد بروید. در ادامه گوناگونی پرسش‌های استدلال منطقی را بررسی می‌کنیم:

۱- گوناگونی پرسش‌های استدلال منطقی

پرسش‌هایی که از این بخش در طی سالیان، در آزمون‌های مجموعه مدیریت کسب و کار و امور شهری آمده‌اند را می‌توان براساس زیر دسته‌بندی نمود:

گونه نخست: واکاوی متن

به جرأت می‌توان گفت که نه‌تنها در طی سالیان اخیر همگی پرسش‌های بخش استدلال منطقی را در بر گرفته‌اند، بلکه در سالیان دورتر نیز سهم فراوانی داشته‌اند. شکل کلی پرسش واکاوی متن به صورت زیر است:

متن استدلال	{	_____»

		_____«.
پرسش	{	_____؟
گزینه‌ها	{	_____ (۱)
		_____ (۲)
		_____ (۳)
		_____ (۴)

متن استدلال که ممکن است بخشی از سخنرانی، مقاله یا گفتگوی عامیانه‌ای کوتاه باشد، معمولاً دارای عبارات و جملات عامیانه و بدون توالی منطقی است که گاهی به جای آن که به زبان منطق نزدیک باشد، به عمد درهم‌ریخته، پیچیده و دارای اضافات همراه‌کننده است.

پرسش‌های این قسمت در بیش‌تر هنگام‌ها، محدود و در بردارنده یکی از گونه‌های زیر بوده‌است:

- (۱) پنداره (مفروض) پنهان
- (۲) تضعیف متن
- (۳) پشتیبانی از (تقویت) متن
- (۴) نتیجه‌گیری از متن
- (۵) مسائل تجویزی
- (۶) استدلال (همسان) مشابه
- (۷) بهترین جمله برای ادامه متن

نخستین و مهم‌ترین گام برای پاسخ‌گویی به پرسش واکاوی متن، خواندن «صورت پرسش» است برای آن که پی ببریم در هنگام خواندن متن باید به دنبال چه مواردی بگردیم و نویسنده یا متن چه چیزی را از ما می‌خواهد. در این کتاب، دسته‌بندی بالا براساس درجه اهمیت و تکرار آن در کنکور، به ویژه از سال ۸۷ به بعد که شمار و شکل پرسش‌های آزمون، آهنگ موزون و ثابتی را پیدا کرده، صورت گرفته‌است.

گزینه‌ها نیز ممکن است به لحاظ منطقی دو به دو یا یک به سه در مقابل یکدیگر قرار بگیرند (برای نمونه دو موضوع مخالف داشته باشند). یا برخی از آن‌ها سخنی فراتر از گفته‌های متن یا حتی صحبتی نامربوط با متن استدلال باشند و گاه خیلی متعصبانه یا گاه خیلی کلی باشند. همه این موارد کمکی برای یافتن پاسخ درست هستند که در جای خود به تفصیل درمورد آن‌ها صحبت می‌کنیم.

گونه دوم: گزاره‌های منطقی

این بخش، ساختاری کاملاً مشخص دارد که عمده بحث بر پایه یادگیری سورها و گزاره‌های شرطی قرار دارد. پرسش‌های این بخش را می‌توان به گروه‌های زیر تقسیم نمود:

- ۱) جبر (منطق) گزاره‌ها
- ۲) مجموعه‌ها و نمودارها
- ۳) استدلال همسان (مشابه)

در گروه نخست قوانین و مفهوم سورها و گزاره‌ها را بیان می‌کنیم. در گروه دوم با کمک نمودارهای ون (که در درس مجموعه‌ها در دوره دبیرستان با آن آشنا شده‌ایم) پرسش‌ها و متن را الگوسازی و ساده می‌کنیم. در گروه سوم نیز با کمک دانسته‌های خود پس از یادگیری منطقی (جبر) گزاره‌ها، باید نزدیک‌ترین استدلال گفته‌شده در متن را از بین گزینه‌ها بیابیم.

※ **توجه:** برای پاسخگویی درست به پرسش‌های استدلال منطقی و به ویژه بخش واکاوی متن، اساسی‌ترین گام، زدودن همگی دانسته‌های پیشین و پیش‌فرض‌های ذهنی است. زیرا، فقط باید به آن چه در متن می‌آید بسنده کنیم و به هیچ وجه به واکاوی فراتر از متن نیازی نیست و آن چه در متن آمده را سخنی مستند و بدون شبه و ایراد بدانیم.

۲- چهارچوب پاسخگویی به پرسش‌های واکاوی متن

برای شناخت این چهارچوب به موارد زیر توجه کنید:

- ۱- همان‌طور که گفته شد، نخستین گام، خواندن پرسش متن است تا بدانیم که چه چیزی از ما خواسته شده‌است و برای این که فراموش نکنیم، گزیده‌ای از خواسته پرسش (پنداره پنهان، تضعیف، پشتیبانی، نتیجه‌گیری و ...) را در کنار متن بنویسیم.
 - ۲- با در نظر داشتن خواسته‌ی پرسش، متن را با دقت و سریع می‌خوانیم و سپس به سراغ گزینه‌ها می‌رویم. (حواسمان باشد که غرق خواندن متن و لذت بردن از آن نشویم و همچنین جملات و توضیحات انحرافی و در هم ریخته، تمرکز ذهنی را به هم زنند).
 - ۳- روی گزینه‌هایی که در ابتدا نامربوط به نظر می‌آیند، به‌طور کامل خط می‌کشیم تا حواسمان را پرت نکنند.
 - ۴- از میان گزینه‌های باقی‌مانده، دوباره به سراغ متن می‌رویم تا بتوانیم گزینه درست را انتخاب کنیم.
 - ۵- اگر همچنان نتوانستیم به پاسخ برسیم، از گام‌های زیر می‌توانیم کمک بگیریم:
- الف) اگر در هنگام نخستین بار خواندن متن و گزینه‌ها، یکی از گزینه‌ها، از بین دو گزینه به نظر می‌تواند پاسخ درست باشد (به قول خودمانی چشمان را گرفت!) اما بار دوم خوندن متن دچار ابهام و تردید شدید، بهتر است به گمان نخستین خود اعتماد کنیم. زیرا، در بیش‌تر هنگام‌ها، ذهن ما کارهای شگفت‌انگیزی انجام می‌دهد!

ب) گزینه‌هایی که مطالبی بیرون از موضوع اصلی متن را بیان می‌کنند (برای نمونه: هنگامی که به ویژگی A در دستگاهی نخستین را بیان کند؛ اما گزینه‌ای در مورد ویژگی B آن دستگاه صحبت می‌کند) حتماً نادرست هستند.

ج) هر قدر گزینه‌ای سخنی قطعی‌تر و حکم مستحکم‌تری در مورد موضوعی بدهد احتمال نادرست بودن آن بیش‌تر است. (واژه‌ها و قیودی همچون: همواره، همیشه، همه، هیچ، هرگز، ... قطعیت مثبت یا منفی زیادی در خود دارند).

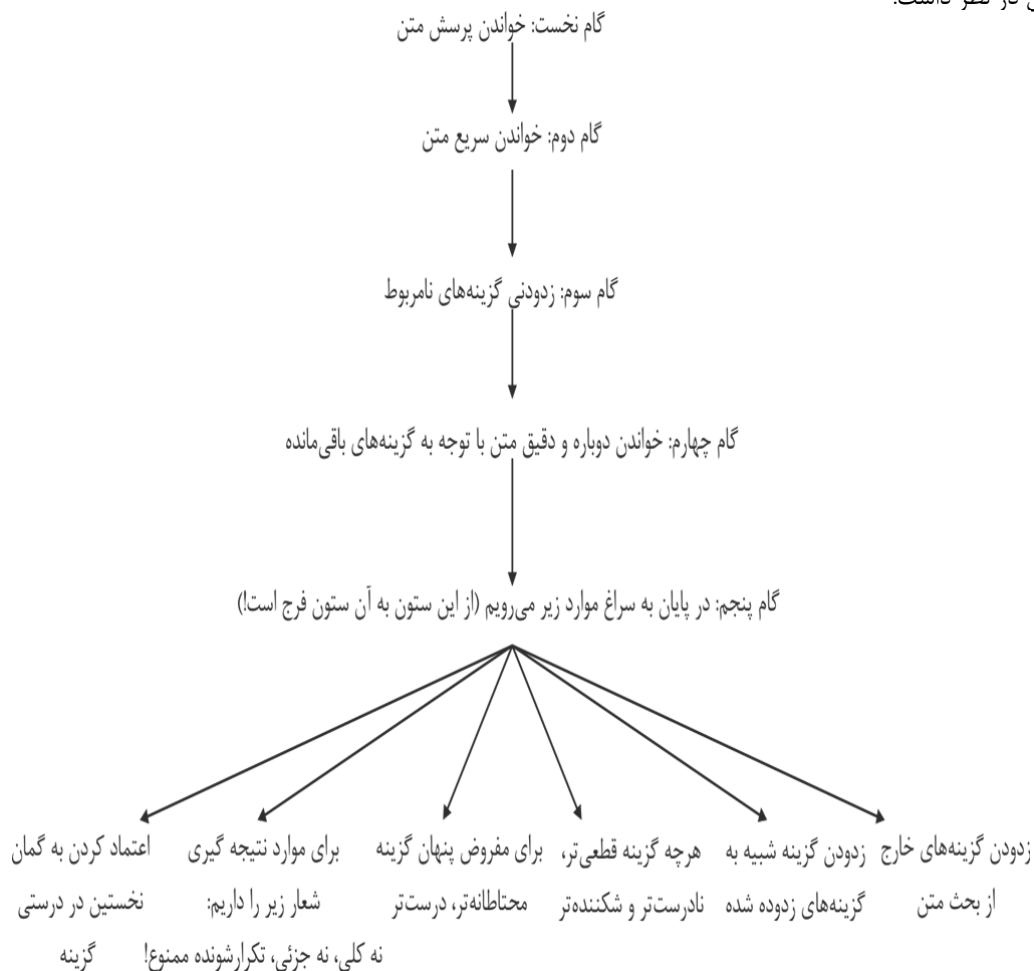
د) اگر یکی از گزینه‌ها با گزینه‌های زده‌شده همخوانی داشته باشد، حتماً نادرست است و وارون (اگر گزینه‌ای در تضاد با حرف گزینه‌های زده‌شده باشد، حتماً درست است).

ه) برای بیان پنداره‌ی پنهان یا نتیجه‌گیری باید تا می‌توانیم محتاط و دست‌به‌عصا حرف بزنیم که در این صورت گفتارمان به درازا می‌انجامد. پس هر قدر گزینه‌ای طولانی‌تر و محافظه‌کارانه‌تر باشد امکان درستی بیش‌تری دارد.

و) در مورد پرسش‌های نتیجه‌گیری، گزینه‌ای که بیش از حد کلی (افراطی و از این‌ور بوم افتاده) یا بیش از حد جزئی (تفریطی یا از آن‌ور بوم افتاده) باشد، نمی‌تواند نتیجه‌گیری خوبی برای متن باشد.

ز) برای پرسش‌های نتیجه‌گیری، گزینه‌ای که به نوعی مطالب درون متن را با برخی از کلیدواژه‌هایی که در متن آمده بازگو می‌کند، گزینه‌ای حتماً نادرست است زیرا نویسنده اگر بخواهد همان مطالب را بگوید آن را با مترادف‌های آن واژه‌ها بیان می‌کند نه خود همان واژه‌ها!

اکنون گزیده و جمع‌بندی از گام‌های لازم برای پاسخگویی به پرسش‌های واکاری متن را مطابق چهارچوب و نمودار زیر می‌توان در نظر داشت:

بخش دوم (واکاوی متن)

- ۱- اجزای استدلال
 - ۲- پنداره (مفروض) پنهان
 - ۳- گونه‌های (انواع) استدلال
 - ۴- تضعیف استدلال
 - ۵- پشتیبانی از (تقویت) استدلال
 - ۶- نتیجه‌گیری از متن
 - ۷- موارد دیگر
- برای شناخت چگونگی واکاوی متن، نخست باید شناختی از اجزای استدلال داشته باشیم:

۱- اجزای استدلال

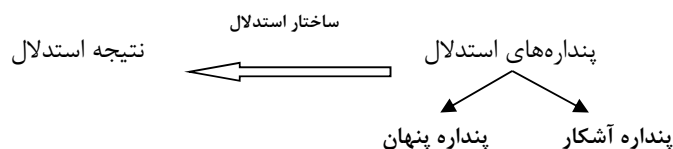
نتیجه‌گیری براساس پنداره‌های (فرضیات) مطرح‌شده را استدلال می‌گویند.

در هر استدلال چهار بخش وجود دارد:

- ۱- پنداره‌های آشکار استدلال
- ۲- پنداره‌های پنهان استدلال
- ۳- ساختار استدلال
- ۴- نتیجه استدلال

«پنداره‌های آشکار» همان پنداره‌هایی هستند که به طور آشکار در متن استدلال می‌آیند. اما «پنداره‌های پنهان» برخی از پنداره‌هایی هستند که به ویژه کاربرد آن‌ها در گفتار روزانه زیاد است (همان‌هایی که در گفتار روزمره به فلانی می‌گوییم: «نمی‌دونم با خودت چه فکری کردی؟!») و در متن استدلال دیده نمی‌شوند بلکه باید بتوانیم آن‌ها را گمانه‌زنی کرده، بیابیم زیرا، در اصل درون ذهن نویسنده بوده‌اند و حلقه گمشده استدلال هستند. در نمونه‌ای ساده وقتی به ما می‌گویند «احتمالاً قرار است باران بیاید» در ذهن گوینده ابری بودن آسمان پنداره پنهان است.

«ساختار استدلال» فرآیندی است که ما را از پنداره‌ها (آشکار و یا پنهان) به نتیجه‌گیری می‌رساند و همچون استخوان‌بندی استدلال است که مخدوش کردن آن، کلیت استدلال را خدشه‌دار می‌کند. در نگاهی کلی می‌توان دریافت:

نمونه: فلانی مالیات نمی‌دهد؛ به همین دلیل ثروتمند شده‌است.

پنداره آشکار: مالیات ندادن فلانی

پنداره پنهان: هر کسی که مالیات ندهد ثروتمند می‌شود.

نتیجه‌گیری استدلال: ثروتمند شدن فلانی

همان‌طور که در ادامه گفته می‌شود برای تضعیف یا پشتیبانی از استدلال، می‌توان هر یک از اجزاء آن را تضعیف یا پشتیبانی کرد.

۲- پنداره (مفروض) پنهان

می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین اجزای استدلال است. زیرا، مستقیماً در متن استدلال وجود ندارد؛ بلکه همچون فرماندهی از درون پایگاه خود، لیشکر استدلال را به هر سویی که می‌خواهد می‌برد. سختی کار آن جاست که باید آن (او) را شناسایی کرد و کاربرد آن هنگامی است که حتی نقش مهمی در تقویت استدلال (روحیه لشگریان) ایفا می‌کند. گاهی نیز پیش می‌آید که برای نتیجه‌گیری از متن نیز به این پنداره‌ها (پنهان) نیاز شدیدی داریم. در پرسش‌های واکاوی متن هرگاه خواسته‌ی طراح، یافتن پنداره پنهان باشد، در قالب پرسش‌هایی مانند زیر آن را خواهیم دید:

- در بحث فوق کدام یک از موارد زیر به عنوان مفروضه در نظر گرفته شده‌است؟
- نویسنده‌ی متن فوق کدام یک از جملات زیر را به عنوان فرض در نظر گرفته‌است؟
- نتیجه‌گیری متن فوق بر کدام یک از مفروضه‌های مبتنی است؟
- درستی نتیجه‌گیری فوق به کدام یک از جملات زیر به عنوان یک مفروضه یا شرطی متکی است؟

پرسش: مدیر مطالعات راهبردی کشاورزی و آب: هیچ گزینه دیگری، جز حل مسئله آب وجود ندارد. اما آیا این بحران حل‌شدنی است؟ باید بگویم با توجه به اینکه روی این مسئله خیلی کار کرده‌ایم. پاسخ ما به این پرسش مثبت است. اگر ما بخواهیم می‌توانیم، اما این غیر از اقدام است اگر این خواسته به اقدام نرسد. نه تنها به نتیجه ممکن نخواهد رسید. بلکه وضع را بدتر می‌کند. ما به سرعت در حال سقوط هستیم و فرصتی برای خطا نداریم. پس بیایید به آنچه تدوین شده، سریع عمل کنیم.

کدام مورد، فرض مستتر در متن فوق است؟

- (۱) طرحی که آماده شده‌است، بی‌خط است.
- (۲) گزینه‌های دیگری که قبلاً برای حل بحران آب به کار رفته‌اند کارایی لازم را نداشته‌اند.
- (۳) آنان که طرح حل معضل آب را تدوین کردند، از ابعاد جهانی و منطقه‌ای این معضل، آگاهی کامل داشتند.
- (۴) کشورهایی که بر مشکل کم‌آبی غلبه کرده‌اند همگی این کار را براساس طرحی مدون و اقدام فوری به سرانجام رساندند.

پاسخ:

گام نخست- به سراغ پرسش متن می‌رویم تا ببینیم که چه چیزی را از ما می‌خواهند. خواسته‌ی پرسش، یافتن پنداره‌ی پنهان استدلال متن است.

گام دوم- متن را می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم (حل معضل آب فقط با خواستن حل نمی‌شود و به اقدام براساس برنامه‌ی تدوین‌شده نیاز دارد).

گام سوم- اکنون به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:

(۲) نه تنها درباره‌ی «گزینه‌های دیگر» سخن می‌گوید که در متن درباره آنها صحبتی نشده‌است؛ بلکه بررسی «کارایی» آنها نیز سخنی نامربوط به متن است! *

(۳) درباره‌ی «ابعاد منطقه‌ای و جهانی» سخن می‌گوید که فراتر از متن است! *

(۴) درباره‌ی «کشورهای دیگر» سخن می‌گوید که سخنی نامربوط به متن است! *

از آنجایی که در متن درباره‌ی نداشتن «فرصتی برای خطا» بررسی و پژوهش در مورد حل این گرفتاری و نیاز به اقدام سریع براساس برنامه‌ی تدوین‌شده سخن می‌گوید؛ آنچه برای اقدام عملی فراهم شده است، بدون کاستی به‌دیده می‌آید و گزینه‌ی ۱ پاسخ درست است.

پرسش: زمان آن فرا رسیده تا میکروفر را از تهمت‌هایی که بر آن وارد است، تبرئه کنیم. به واقع، هر میکروفری که در اروپا به فروش می‌رسد، باید با استانداردهای کامل سلامت، مطابقت محض داشته باشد. شعاع تشعشعات میکروفر، بیش از ۵ میلی وات در مترمربع نیست. طبق اعلان سازمان بین‌المللی بهداشت، سازمان کشاورزی و سازمان سلامت جهانی، این میزان بسیار پایین‌تر از آن است که به انسان آسیب برساند. (سراسری ۹۷)

فرض متن فوق درباره سلامت میکروفر، کدام است؟

- (۱) بسیاری از خانوارهای اروپایی، دارای میکروفر بوده و هر روز از آن استفاده می‌کنند.
- (۲) تا به حال گزارشی از آسیب به سلامت انسان که به دلیل میکروفر باشد، ثبت نشده است.
- (۳) آنچه امروز استاندارد کامل سلامت خوانده می‌شود، حرف آخر است و در آینده تغییر نخواهد کرد.
- (۴) میکروفر می‌تواند بدون آنکه به سلامتی ما آسیب بزند، با کم کردن دقت لازم برای آشپزی، زمان بیشتری برای انجام فعالیت‌های سلامت‌افزا در اختیارمان قرار دهد.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا پی‌بیریم به دنبال چه چیزی باید باشیم. خواسته‌ی پرسش، یافتن پنداره‌ی پنهان است. گام دوم- متن را خوانده، گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم (میزان پرتوهای تابشی میکروفرها بسیار کمتر از میزان مجاز استاندارد است و دیگر نباید با دودلی درباره‌ی آنها سخن گفت)

گام سوم- اکنون به سراغ گزینه‌ها می‌رویم تا ببینیم آن‌ها چه می‌گویند:

- (۱) درباره‌ی خانوارهای اروپایی سخن می‌گوید که به متن نامرتب است. *
- (۲) اگرچه سخنی همخوان و پشتیبانی‌کننده از متن است؛ پنداره‌ای برای استدلال متن نخواهد بود!! *
- (۴) سخنی کاملاً نامرتب به متن است! *

تا این‌جا آشکار شد که فقط گزینه ۳ می‌تواند پاسخ درست باشد اما آن را نیز توضیح می‌دهیم. استدلال متن برپایه‌ی این پنداشت است که استاندارد گفته‌شده، ماندگار و پایسته باشد؛ زیرا چنانچه برای نمونه میزان مجاز را در آینده کمتر از شعاع پرتوهای کنونی اعلام کند، در آن صورت دیگر ماکروفرهای کنونی بدون آسیب شناخته نخواهند شد! (چرا شدنی نیست که در آینده، میزان شعاع استاندارد بیشتر از میزان استاندارد کنونی اعلام بشود؟!)

پرسش: مدیر شبکه تلویزیونی «ب» در کشور A: شبکه تلویزیونی «الف» در کشورمان که یکی از شبکه‌های موفق تلویزیونی است، فقط با ۱۶ نفر برنامه‌های شبانه‌روزی خود را برای جهان تدارک می‌بیند، زیرا این شبکه، تولید آثار خود را از طریق بستن قرارداد مدیریت می‌کند، با بیرون قرارداد می‌بندد یا از بیرون آثار خود را خریداری می‌کند. چنین شبکه‌های بسیار مشهور، که در مقایسه با ما موفق‌تر هستند، در صورتی که هرگز تعداد کارکنان آنها برای زبان‌های گوناگون، به تعداد و کثرت نفرات ما نیست. در دوره اول دبیرستان، دبیران ریاضی در درس «تناسب ببندیم» می‌گفتند یک ساختمان مثلاً چهار طبقه با هشت کارگر در مدت مثلاً ۵ سال ساخته می‌شود، حال اگر بخواهیم همین ساختمان را در مدت یک سال بسازیم، به چند نفر کارگر نیاز داریم؟ شاگردان تناسب می‌بستند و به یک عدد می‌رسیدند. حال اگر در همین ریاضیات، از دانش‌آموزان می‌خواستند تعداد کارگران را برای ساخت همان ساختمان در مدت یک روز محاسبه کنند، نتیجه چه می‌شد؟ یا فرمول تناسب در ریاضی به جواب دقیق می‌رسیم، اما در عمل هرگز جواب نمی‌دهد زیرا واضح است که این تعداد کارگر در یک شهر جا نمی‌گیرند.

(سراسری ۹۶)

کدام مورد، فرض لازم برای درستی استدلال مدیر شبکه تلویزیونی «ب» است؟

- (۱) توجیه درستی قضایای فرضی در ریاضی، به معنی آن است که آن قضایا ویژگی کاربردی نیز دارند.
- (۲) شبکه تلویزیونی «الف» برای موفق بودن، با افراد حرفه‌ای که استخدام آن هستند قرارداد نمی‌بندد.
- (۳) از نظر حجم کار و وسعت فعالیت‌ها، شبکه تلویزیونی «الف» و شبکه‌های تلویزیونی مانند «ب» با یکدیگر تفاوت ندارند.
- (۴) به جای افزودن بر تعداد کارکنان در هر واحد اجتماعی و اقتصادی، بهتر است به افزودن کارایی کارکنان موجود در آن واحدها پرداخت.

که پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا بدانیم چه چیزی از ما خواسته شده‌است. خواسته آن، یافتن پنداره‌ی موردنیاز برای درستی استدلال مدیر شبکه «ب» است.

گام دوم- متن را به‌دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم (شبکه «الف» کارکنان کمتری دارد و هیچ برنامه‌ای درون آن تولید نمی‌شود و با این حال، شبکه‌ای پیروز است. اگرچه روابط ریاضی بیان می‌کنند که با شمار کارکنان بیشتر، می‌توان پیروزتر بود!)

گام سوم: گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

(۱) خلاف سخن پایانی متن است. *

(۲) در این باره در متن صحبت نشده‌است! *

(۴) به گونه‌ای می‌تواند نتیجه‌گیری باشد؛ نه پنداره‌ای برای درستی استدلال مدیر! *

اما در گزینه «۳» این مطلب را بیان می‌کند که میزان فعالیت تولید برنامه در هر دو شبکه یکسان است که از این‌رو، دو شبکه مقایسه‌شدنی هستند، وگرنه شاید حجم کار شبکه «الف» بسیار کمتر از شبکه «ب» باشد که بتواند با نیروی کار کمتر، دستاورد بهتری داشته‌باشند، چون می‌توانند همه کارها را به‌خوبی در زمان مناسب به‌پایان برسانند!

۲- گونه‌های استدلال

۲-۱- استدلال تشبیهی (تمثیلی): در این‌گونه استدلال دو موضوع یا پدیده را در موضوعی، همسان می‌پنداریم و استدلال می‌کنیم که در سایر ویژگی‌ها نیز مانند هم هستند. (جمله هر کسی که سبیل داشته باشد پدرم است، نمونه آشکار گفتاری روزمره این گونه استدلال است.)

مانند جملات آشنایی که زیاد در اطراف خود می‌شنویم:

شهر ما، خانه ماست. در نظافت آن کوشا باشیم.

این گونه استدلال که بیشتر در شعر و ادبیات استفاده دارد تا در مباحث علمی، ضعیف‌ترین گونه استدلال است که به‌سادگی مخدوش‌شدنی است. (روش‌های تضعیف آن در بخش‌های پسین توضیح داده می‌شود.)

۲-۲- استدلال استقرایی: در این‌گونه استدلال، پس از بررسی چند نمونه و مشاهده ویژگی مشترکی در آن‌ها، آن ویژگی را به کل مجموعه تعمیم می‌دهیم و اصطلاحاً گفته می‌شود استدلال از جزء به کل است. (جمله‌های مشت نمونه خروار است و یا سالی که نکوست از بهارش پیداست، نمونه آشکار گفتار روزمره براساس این گونه استدلال است.) از این‌گونه استدلال در بیان نتیجه نظرسنجی‌ها و آمارگیری‌ها بسیار به‌کار می‌رود.

به نمونه‌های زیر دقت کنید:

هر کدام از دوستان من که کارمند هستند، از شرایط کاری خود ناراضی‌اند. اصولاً کارمندان از شرایط کاری رضایت چندانی ندارند.

نظرسنجی‌های به‌عمل‌آمده نشان می‌دهد که مردم از وضعیت رسیدگی در بیمارستان‌ها رضایت دارند.

البته در حالتی از این‌گونه استدلال اگر همه اعضای مجموعه‌ای را بررسی و در پایان حکمی را صادر کنیم، آن حکم قطعیت دارد که می‌توان آن را گونه‌ای از استدلال استنتاجی (که در ادامه صحبت خواهیم کرد) دانست.

این استدلال (استدلال استقرایی) نیز خدشه‌پذیر است که راه‌های آن در مبحث تضعیف استدلال توضیح داده می‌شود.

۲-۳- رابطه‌ی علی (علت و معلولی):

همبستگی: بیان‌کننده جهت تغییرات دو پدیده نسبت به هم است که می‌تواند مثبت، منفی یا صفر (ناهمبسته) باشد.

رابطه‌ی علت و معلولی گونه‌ای تعمیم‌یافته از استدلال استقرایی است و هنگامی به وجود می‌آید که برای نمونه پدیده‌ی (۱)

علت روی دادن (تحقق) پدیده‌ی (۲) باشد. (پدیده (۲) را معلول می‌گویند.) به گونه‌ای که در صورت بودن یا تحقق پدیده (۱)،

پدیده (۲) نیز روی دهد و در غیاب پدیده (۱)، پدیده (۲) نیز رخ ندهد.

پرسش: هر وقت زیاد تلویزیون تماشا می‌کنم، پاهایم خواب می‌رود. احتمالاً زیاد تلویزیون تماشا کردن دلیل (علت) خواب رفتن پاهای من است.

نکته‌ی اساسی این جاست که همبستگی از بررسی‌های میدانی و روش‌های آماری به‌دست می‌آید و براساس آن، ضریبی به نام ضریب همبستگی تعریف می‌شود که بین $+1$ تا -1 است. هر اندازه که ضریب همبستگی بیش‌تر باشد، امکان وجود رابطه‌ی علی‌قوی‌تر است.

اما باید بدانیم که وجود رابطه‌ی همبستگی بین دو پدیده به وجود رابطه‌ی علی منجر نمی‌شود، اما وارون آن درست است. یعنی از روی رابطه‌ی علت و معلولی می‌توان گفت که همبستگی بین آن دو پدیده وجود دارد.

همواره درست

رابطه‌ی علت و معلولی بین دو پدیده ← همبستگی بین آن دو پدیده

رابطه‌ی علت و معلولی بین دو پدیده → همبستگی بین آن دو پدیده

همواره درست نیست (ممکن است درست یا نادرست باشد)

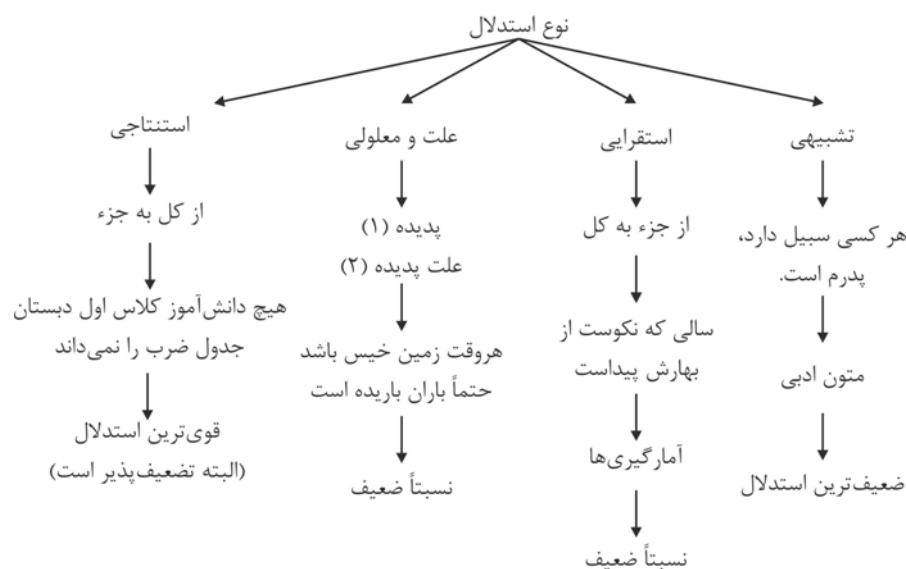
رابطه‌ی علی نیز همانند مادر خود (استدلال استقرایی) حدسه‌پذیر است که روش‌های آن در مبحث تضعیف استدلال توضیح داده می‌شوند.

۲-۴- استدلال استنتاجی (قیاسی): در این استدلال برخلاف استدلال استقرایی، جهت نتیجه‌گیری و استدلال از کل به جزء و به این صورت است که بر پایه حقایق و مقدماتی به نتیجه برسیم که درستی آن را پذیرفته‌ایم. اگر مقدمات (مفروضات) و ساختار استدلال درست باشد، این استدلال قوی‌ترین نوع استدلال (که کاربرد بسیار زیادی در مباحث علمی دارد) است که می‌تواند ما را به یقین برساند.

نمونه: هیچ دانش‌آموز کلاس نخست دبستان جدول ضرب را نمی‌داند.

در این نمونه به دلیل درستی پتداره‌ها (مفروضات پنهان) که چون دانش‌آموز کلاس نخست دبستان حتی هنوز جمع و تفریق را نمی‌داند و نیز دانستن جمع، مقدمه‌مورد نیاز برای دانستن جدول ضرب است، پس می‌توان به درستی نتیجه‌گیری نمود که (هرچند به صورت یک واقعیت می‌دانیم) دانش‌آموزان این مقطع جدول ضرب را نمی‌دانند. (اگر چه ممکن است دانش‌آموزی با هوش زیادی باشد که زودتر آن را آموخته باشد که جزء موارد استثنا است).

در اینجا برای جمع‌بندی گونه‌های استدلال، نمودار زیر را داریم:

۴- تضعیف استدلال

این بخش یکی از بخش‌های پرسش‌های واکاوی متن است که همواره در میان پرسش‌های آزمون بوده است و معمولاً با یکی از پرسش‌های زیر از ما خواهان انتخاب گزینه‌ای است که سبب تضعیف استدلال متن بشود،

– کدام یک از گزینه‌های زیر در صورت صحت، نتیجه‌گیری بالا را تضعیف می‌کند؟

– کدام یک از گزینه‌های زیر در صورت صحت، نتیجه‌گیری بالا را کم‌تر تضعیف می‌کند؟

– کدام یک از گزینه‌های زیر در صورت صحت، نتیجه‌گیری بالا را بیش‌تر تضعیف می‌کند؟

– کدام گزینه‌های زیر در صورت صحت، گویای نقص در استدلال فوق است؟

*** پیش از آن که روش‌های تضعیف هر کدام از گونه‌های استدلال‌های گفته‌شده را بیان کنیم، گفتن این نکته بسیار مهم است که آسان‌ترین و نیرومندترین (مطمئن‌ترین) راه برای تضعیف استدلال که برای همه گونه‌های آن نیز کاربرد دارد و صادق باشد، آوردن مثال نقض است.

۴-۱- روش‌های تضعیف استدلال استقرایی

۴-۱-۱- مخدوش کردن صحت پنداره‌های استدلال

برای درک بهتر موضوع، به پرسش‌های زیر توجه کنید:

پرسش: طی قرن بیستم، سطح آب دریاها و اقیانوس‌های جهان حدود ۱۹ سانتی‌متر بالا آمده و در حال حاضر هم با میانگین سرعت ۱/۷ میلی‌متر در سال رو به افزایش است. از سال ۱۹۹۳، اندازه‌گیری‌های ماهواره‌ای این امکان را فراهم آورده‌اند تا با دقت بیشتری تغییرات سطح آب دریاها را پایش کنیم. این اندازه‌گیری‌ها نشان داده‌اند بین سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۰، سطح آب دریاها اندکی بیشتر از سه میلی‌متر در سال افزایش پیدا کرده است که تقریباً دو برابر نرخ میانگین افزایش آن طی قرن بیستم است. از آنجایی که دمای جهانی کماکان در حال افزایش است، دانشمندان انتظار دارند طی دهه‌های آینده، این روند کماکان سرعت بگیرد و در نتیجه سطح آب دریاها تا آخر قرن فعلی حدود ۸۰ سانتی‌متر بالا بیاید.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، پیش‌بینی دانشمندان را زیر سوال می‌برد؟

- (۱) سازمان‌ها و فعالان محیط زیست طی پنجان سال اخیر، بر شدت فعالیت خود بر علیه انتظار گازهای گلخانه‌ای افزوده‌اند.
- (۲) سرعت افزایش سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها در طی قرن بیستم، بسیار بیشتر از آنچه در برآوردها آمده، بوده است.
- (۳) اندازه‌گیری‌های ماهواره‌ای، برآوردی به ما می‌دهند که هنوز خطای آنها به صفر نرسیده است.
- (۴) میزان افزایش سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها، در بخش‌های مختلف کره خاکی یکسان نیست.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم در جستجوی چه چیزی باید باشیم. خواسته آن، خدشه‌دار نمودن پیش‌بینی موردنظر است.

گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (اندازه‌گیری‌های ماهواره‌ای نشان می‌دهند که بین سال‌های گذشته، میانگین افزایش تقریباً ۲ برابر شده است که باتوجه به افزایش دما، در دهه‌های آینده، ۸۰ سانتی‌متر افزایش سطح آب خواهیم داشت).

گام سوم- گزینه را بررسی می‌کنیم:

- (۱) گزینه‌ای فراتر و نامرتب با متن است! ✖
- (۳) مربوط به گذشته است نه پیش‌بینی آینده! ✖
- (۴) متن درباره این مطلب نگرانی ندارد که یکسان بودن یا نبودن آن اهمیت داشته باشد! ✖

اما در گزینه ۲ به گونه‌ای با استقرا یا تعمیم‌دهی، بیان می‌کند که با وجود برآوردهای دقیق و پیش‌بینی دانشمندان، اما همانگونه که در گذشته نیز این کارها انجام شد و افزایش سطح آب ها بیشتر از برآورد بود؛ برای آینده نیز اینگونه می‌شود که افزایش سطح آب بسیار بیشتر از برآوردها خواهد بود.

پرسش: بررسی‌ها نشان داده‌است که در مدت یک سال، ۲۷/۵ درصد بدون احتساب آمار جدید مؤسسات پولی، به کل نقدینگی موجود در اقتصاد کشور «الف» افزوده شده‌است. در صورتی که فکری برای رشد فزاینده کنونی نشود و سال آینده هم به همین نسبت، یعنی ۲۷ درصد، نقدینگی به اقتصاد تزریق شود. حجم کل نقدینگی به ۱۵ هزار و ۷۵۹ میلیارد دلار خواهد رسید که بیانگر رشد ۸۱ درصدی نقدینگی، در مدت ۲ سال است. کدام یک از موارد زیر، بهتر از بقیه موارد، پیش‌بینی مطرح شده در متن را تضعیف می‌کند؟ (دکتری دامپزشکی ۹۵)

- (۱) عدم احتساب آمار مؤسسات پولی، کارشکنی این مؤسسات در ارائه آمار خود در موعد مقرر بوده‌است.
- (۲) تزریق نقدینگی به بازار، ممکن است باعث تورم افسارگسیخته و لذا مخالفت برخی فعالان اقتصادی شود.
- (۳) قرار است سال آینده، مبلغ زیادی به صورت اوراق قرضه جمع‌آوری و صرف چند پروژه عمرانی عظیم شود.
- (۴) بانک مرکزی کشور «الف» از افزایش حجم نقدینگی نگران بوده و قرار است با همکاری مؤسسات مالی چند نشست اضطراری تشکیل دهد.

ک پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی از ما خواسته شده‌است. خواسته‌ی آن، تضعیف متن است. گام دوم- به سراغ متن رفته، گزینه‌های آن را به ذهن می‌سپاریم. (چنانچه افزایش نقدینگی سال آینده نیز همانند پیشین باشد، طی ۲ سال رشد ۸۱ درصدی را خواهیم داشت). گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

- (۱) نه تنها سخنی نامرتبط به متن؛ بلکه تاحدودی همخوان با متن و پشتیبانی‌کننده از آن است. (در این صورت، میزان نقدینگی بیشتر هم خواهد شد!) *
- (۲) سخنی نامرتبط به متن است. *
- (۴) سخنی همخوان با متن و پشتیبانی‌کننده از آن است. *

اما در گزینه‌ی ۳، با برهم‌زدن اساس پنداره‌ی متن (به واژه‌ی «در صورتی که» بنگرید!) بیان می‌کند که مبالغه‌نگفتی در قالب اوراق جمع‌آوری می‌گردد که سبب کاهش نقدینگی موجود خواهد شد.

۴-۱-۲- مخدوش نمودن کیفیت و کمیت نمونه‌های بررسی‌شده در استدلال

برای درک موضوع، به پرسش‌های زیر توجه کنید:

پرسش: در داستان‌های کوتاه یا بلند ما، منهای یک یا چند مورد خاص، انگار که نویسنده‌های ایرانی رویشان نمی‌شود که از یک مکان صحبت کنند و من با نظر شما موافق هستم؛ انگار از آدرس دادن خجالت می‌کشند، در صورتی که مکان می‌تواند معنایی به داستان بدهد و مهم است. کدامیک از موارد زیر، در صورتی که صحیح فرض شود، بهتر از بقیه موارد، استدلال نویسنده را تضعیف می‌کند؟ (دکتری زبان ۹۵)

- (۱) در نمونه‌های خارجی داستان‌های کوتاه، توضیح واضحی از مکان به چشم نمی‌خورد.
- (۲) نویسنده متن، با داستان‌های بلند یا کوتاه در سبکی خاص آشناست و آنها را تجزیه و تحلیل کرده‌است.
- (۳) نویسندگان مورد اشاره متن، خودجوش هستند؛ به این معنی که آموزش مدونی در نویسندگی ندیده‌اند.
- (۴) چنانچه توصیف دقیقی از مکان در داستان‌ها (چه کوتاه و چه بلند) آورده شود، داستان واقع‌بینانه‌تر می‌شود.

ک پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است. گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزینه‌های آن را به ذهن می‌سپاریم. (به جز داستان‌های انگشت‌شماری، در داستان‌های کوتاه یا بلند، نویسندگان از آدرس دادن شرمگین می‌شوند؛ درحالی که سبب افزایش بار معنایی است). گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

- (۱) متن، درباره‌ی داستان‌های ایرانی است نه بُرون‌مرزی!! *
- (۳) سخنی کاملاً نامرتبط به متن است! *

۴) سخنی همخوان با و پشتیبانی کننده از متن است. *

اما در گزینه ی ۲ به درستی بیان می کند که نگارنده ی متن، فقط با بررسی سبک ویژه ای به چنین نتیجه ای رسیده که نادرست است در حالی که چه بسا در سبک های دیگر چنین وضعیتی برقرار نباشد.

پرسش: ۸۵ درصد از شرکت کنندگان در یک نظرسنجی عمومی، در پاسخ به این سؤال که علت کاهش تقاضا و رکود حاکم بر بازار کالاها و خدمات چیست، کاهش قدرت خرید مردم را به عنوان علت اصلی رکود اعلام کردند. حدود ۱۰۰ هزار نفر در این نظرسنجی شرکت کردند.

کدامی یک از موارد زیر، کمترین آسیب را به نتیجه حاصله از نظر سنجی مطرح شده در متن وارد می سازد؟
(دکتری کشاورزی ۹۵)

- ۱) تعداد شرکت کنندگان در نظرسنجی کافی نبوده است.
- ۲) اکثریت قریب به اتفاق شرکت کنندگان، از طبقه کم درآمد بودند.
- ۳) پاسخ دهندگان از دانش لازم برای تجزیه و تحلیل اقتصادی برخوردار نبودند.
- ۴) تمامی شرکت کنندگان در نظرسنجی، از فعالان اقتصادی و شاغلین تشکیل شده بودند.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته ی آن، تضعیف کمتر استدلال است.

گام دوم- متن را به دقت می خوانیم و گزینه های از آن را به ذهن می سپاریم. (بیشتر پرسش شوندگان، کاهش توان خرید مردم را برهان اساسی رکود حاکم بر بازار کالاها و خدمات گفته اند.)

گام سوم- گزینه ها را بررسی می کنیم:

- ۱) اعتبار پژوهش را به سبب نابسندگی شمار پرسش شوندگان نسبتاً زیاد تضعیف می کند. *
 - ۲) مثل «کافر همه را به کیش خود پندارد» را به یاد ما می آورد و بسیار زیاد اعتبار نظرسنجی را مخدوش می کند. *
 - ۴) در این صورت به سبب کارشناس و دست اندرکار بودن پرسش شوندگان بر اعتبار نظرسنجی می افزاید و پشتیبان آن است *
- تا به این جا مسلّم است که فقط گزینه ۳ پاسخ درست است زیرا، نابسندگی دانش پرسش شوندگان را برهانی برای مخدوشی استدلال متن بیان می کند که خفیف تر از همگی موارد است. (زیرا، چنانچه خودشان دانش بسنده نداشته باشند؛ شاید برخی از آنان، دانسته های خود را از منابع کارشناسی معتبر و موثق به دست آورده باشند!)

۴- ۱- ۳- مخدوش نمودن ساختار استدلال و نتیجه ی آن

برای درک بهتر موضوع، به پرسش های زیر توجه کنید:

پرسش: در سال ۲۰۰۰ تقریباً ۲ درصد از افرادی که در این منطقه از کشور دچار عقب زدگی شده و به بیمارستان منتقل شدند، جان خود را از دست داده اند. ده سال بعد، تلفات به ۴ درصد افزایش یافت و بنابراین بدیهی است که زهر عقب برای انسان کشنده تر شده است.

کدام یک از عبارات زیر، اگر صحیح فرض شوند، نتیجه گیری فوق را تضعیف می کند؟
(سراسری ۹۱)

- ۱) تعداد عقب های موجود در منطقه مورد نظر از سال ۲۰۰۰ تا به حال ثابت مانده است.
- ۲) از سال ۲۰۰۰ به بعد، مردم دریافته اند که اگر به موقع اقدام کنند، می توانند عقب گردگی را در منزل درمان نمایند.
- ۳) از سال ۲۰۰۰ به بعد، تقریباً هیچ گونه روش معالجه جدیدی برای درمان عقب گردگی یافت نشده است.
- ۴) بیش تر افرادی که دچار عقب گردگی می شوند، گردشگرانی هستند که از روش های مناسب برای جلوگیری از مواجهه با عقب و عقب گردگی آگاه نیستند.

که پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا پی ببریم چه چیزی را باید جستجو کنیم. خواسته آن، تضعیف نتیجه‌گیری متن است. گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (تلفات ناشی از مرگ در طی ۱۰ سال ۲ درصد رشد داشته‌است) ← زهرعقرب کشنده‌تر شده‌است.

گام سوم- به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:

(۱) اگر پشتیبانی از متن را از ما می‌خواستند، بهترین گزینه بود! * (اگر شمار آن‌ها ثابت مانده ولی تلفات بیش‌تر شده باشد، به آن معنی می‌تواند باشد که شاید زهر عقرب کشنده‌تر و مرگ‌بارتر شده‌است).

(۳) این گزینه نیز تا حد خیلی کم می‌تواند از متن پشتیبانی کند و دلیلی را برای افزایش مرگ ناشی از عقرب‌گزیدگی بیان می‌کند. *
(۴) درباره ناآگاهی گردشگران به روش‌های جلوگیری از رویارویی با عقرب است، درحالی‌که متن درباره‌ی کشته‌شدگان ناشی از عقرب‌گزیدگی است! *

اما به سراغ گزینه ۲ می‌رویم تا ببینیم که چرا درست است. در این گزینه درباره بالا رفتن آگاهی مردم از روش‌های درمانی سریع خود آن‌ها در منزل سخن می‌گوید که اگر انجام دهند دیگر شاهد تلفات زیاد مرگ ناشی از عقرب‌گزیدگی نخواهیم بود و از این‌رو، نتیجه‌گیری متن را مخدوش و تضعیف می‌کند.

پرسش: تعارض حرف استاد و شاگرد عجیب است. نیما می‌گوید صنعت ادبی را از غرب گرفته و شاگرد درست برعکس مدعی است صنعت ادبی یعنی عمدتاً وزن از نیماست و تأثیر افکار و ادب را نیما از غرب گرفته‌است. اما با بررسی اشعار نیما به نتیجه دیگری می‌رسیم. نیما از هر جهت، ادامه سنت و میراث شعری زبان فارسی است. به همین دلیل، صدای او با همه غرابت، هم آشنا بود و هم آشنا زد!

کدام مورد، در صورتی‌که صحیح فرض شود، ادعای موجود در جمله آخر متن که زیر آن خط کشیده شده‌است را تضعیف می‌کند؟

(دکتری هنر ۹۵)

(۱) ادعای نیما از ادعای شاگردش، به مراتب به واقعیت نزدیک‌تر است.

(۲) شعر نیما، هم از لحاظ وزن و هم افکار، دنباله‌روی میراث شعری غرب است.

(۳) تأثیر میراث غربی در اشعار نیما، به مراتب بیشتر از اثر سنت و میراث شعری زبان فارسی است.

(۴) نیاز به بازنگری ریشه و هویت شعر نیما از لحاظ وزن و افکار مندرج در آن، بیش از هر وقت دیگر احساس می‌شود.

که پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا پی ببریم چه چیزی را باید جستجو کنیم. خواسته آن، تضعیف نتیجه‌گیری متن است. گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (با وجود تاکید نیما بر تأثیرپذیری وی از غرب، بررسی اشعارش نشان می‌دهد که او پیرو میراث ادب فارسی بوده‌است).

گام سوم- به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:

(۱) به گونه‌ای با آن همخوانی دارد (به واژه‌های «با همه غرابت» در جمله‌ی موردنظر و ادعای نیما درباره‌ی تأثیرپذیری وی از غرب دقت کنید!) *

(۳) همانند گزینه‌ی پیشین است! *

(۴) درباره «بازنگری» سخنی در متن گفته نشده و گزینه‌ای نامرتبط به متن است! *

اما به سراغ گزینه ۲ می‌رویم تا ببینیم که چرا درست است. در این گزینه از هر دو لحاظ، شعر نیما را «دنباله‌رو میراث شعری غرب» می‌داند؛ درحالی‌که در جمله‌ی موردنظر، با واژه‌ی «آشنا»، آن را براساس جمله‌ی پیش از خود «ادامه سنت و میراث شعری زبان فارسی» دانسته بوده‌است!

۴-۲- روش‌های تضعیف استدلال تشبیهی

۴-۱- مخدوش کردن وجه تشابه

پرسش: در کشور «الف» مقایسه‌های بین دو محصول اصلی برنج و ذرت نشان می‌دهد که برنج همیشه بازده بیشتری در مقایسه با ذرت، در هر هکتار دارد. این حقیقت نشان می‌دهد که کشور «ب» با تغییر دادن تولید کشاورزی خود از ذرت به برنج، بهره بیشتری خواهد برد که این امر مطمئناً می‌تواند برای جمعیت در حال رشد، به مقدار کافی غذا تولید کند.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، می‌تواند پیشنهاد مطرح‌شده در متن را در زیر سؤال ببرد؟
(دکتری دامپزشکی، کشاورزی و منابع طبیعی ۹۱)

- (۱) محصول ذرت در مقایسه با برنج، قابلیت دوام در مناطق جغرافیایی متنوع‌تری را دارد.
- (۲) بیشتر نواحی کشور «ب» شرایط آب‌وهوایی مناسب برای کشت برنج را ندارند.
- (۳) ذرت به خاک زیر کشت، فشار بیشتری می‌آورد و بنابراین کشت آن در هر قطعه زمین، زمانی موفقیت‌آمیز است که سه سال یک بار انجام می‌شود.
- (۴) وضعیت آب‌وهوایی و نوع خاک در کشور «ب» متنوع است که این امر برای کشت ذرت مناسب است.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا بفهمیم به دنبال چه چیزی باید باشیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (محصول برنج بازده بیشتری از ذرت دارد و با کاشت آن در کشور «ب» کمبود خوراک جبران می‌شود).

گام سوم- به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:

- (۱) نه تنها متن درباره‌ی «ماندگاری» سخن می‌گوید؛ بلکه سبب مخدوش کردن پنداره‌ی آشکار متن می‌شود نه پیشنهاد گفته‌شده! *
 - (۳) سبب پشتیبانی از متن است! *
 - (۴) درباره‌ی هموار بودن شرایط برای کشت ذرت در کشور «ب» سخن می‌گوید که نامرتب به متن است و حتی اندکی نیز می‌تواند سبب پشتیبانی از آن شود. *
- اما در گزینه‌ی ۲، برهانی را برای ناهمسانی (کاملاً شباهت نداشتن) شرایط دستیابی به دستاوردی همانند آنچه در کشور «الف» روی داده‌است، بیان می‌کند که سبب نابجایی و ناکارآمدی پیشنهاد گفته‌شده است.

پرسش: دانشمندان توانسته‌اند با یک هفته نوردرمانی، رسوبات مغزی عامل بروز آلزایمر را در موش‌ها از بین ببرند. محققان موش‌های مورد آزمایش را در معرض تابش نور ۴۰ هرتزی قرار دادند تا از این طریق، سلول‌های مغز را به نوسان واداشته تا امواج گاما تولید کنند. این فرایندی است که در ذهن افرادی که آلزایمر دارند به شدت ضعیف شده‌است. پس از یک هفته تابش نور به موش‌ها، دانشمندان متوجه شدند که مغز این جوندگان، دارای پلاک‌های آمیلوئیدی کمتری نسبت به مرحله پیش از انجام آزمایش‌ها است. وجود پلاک‌های آمیلوئیدی، یکی از نشانه‌های بیماری آلزایمر است و به نظر می‌رسد تابش نور، فعالیت سلول‌های فاقد آمیلوئید را بهبود بخشیده و فرایند تولید آمیلوئید را متوقف می‌کند. به گفته آنها، این روش درمانی از چنان امنیتی برخوردار است که آنها در نظر دارند این کار را به سرعت وارد مرحله آزمایش انسانی کنند.

کدام مورد در صورتی که صحیح فرض شود، کارآیی طرح دانشمندان برای درمان آلزایمر را زیر سؤال می‌برد؟
(دکتری دامپزشکی ۹۶)

- (۱) وجود پلاک‌های آمیلوئیدی، تنها یکی از نشانه‌های بیماری آلزایمر در انسان است.
- (۲) دلیل شروع بیماری و پیشرفت بیماری آلزایمر نزد انسان و جانداران دیگر، هنوز کاملاً شناخته‌شده نیست.
- (۳) اینکه نور درمانی برای معالجه آلزایمر مفید است یا نه، هنوز در گونه‌های جانوری دیگر، نظیر میمون‌ها، آزمایش نشده‌است.
- (۴) بسیاری از روش‌هایی که تا به حال توانسته‌اند روی موش‌ها عمل کنند، نتوانسته‌اند همان تأثیر را روی انسان داشته‌باشند.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا بفهمیم به دنبال چه چیزی باید باشیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (پرتودهی به مغز موش‌ها سبب از بین رفتن رسوبات مغزی پدیدآورنده بیماری آلزایمر شده‌است و برای آزمایش روی انسان نیز پیشنهاد می‌شود).
گام سوم- به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:
(۱) بازگویی بخشی از سخن متن است! ✖
(۲) متن درباره‌ی «آغاز» و «پیشرفت» بیماری سخن نمی‌گوید! ✖
(۳) درباره‌ی «گونه‌های جانوری دیگر» سخن می‌گوید که به متن نامرتبط است. ✖
اما در گزینه‌ی ۴ به گونه‌ای بیان می‌کند که براساس ناکامی‌های پیشین، همسان پنداشتن انسان با موش‌ها برای دستیابی به یافته‌های همانند، نشدنی است.

پرسش: آژانس فضایی اروپا قصد دارد در جدیدترین مأموریت خود، ۶ فضاورد که معمولاً به مداری در ۴۰۰ کیلومتر بالاتر از سطح زمین فرستاده می‌شدند را برای یک دوره آموزشی، ۸۰۰ متر زیر زمین «سنکی ساردینیای» ایتالیا بفرستد. این دوره غارنوردی، تا حدودی تمام جنبه‌های یک سفر فضایی را شبیه‌سازی می‌کند. قرار است این دوره، به یکی از بخش‌های اصلی آموزش فضاوردان برای ارسال به فضا در آژانس فضایی اروپا تبدیل شود. کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، کارآیی دوره آموزشی مذکور در متن را بیشتر زیر سوال می‌برد؟
(دکتری علوم پایه ۹۶)

- (۱) افراد اعزامی به زیرزمین، نیازی به استفاده از کپسول اکسیژن ندارند.
- (۲) مشکل عمده فضاوردان در سفرهای فضایی، فقدان جاذبه زمین است.
- (۳) خراب شدن تجهیزات همراه، برای فضاوردان تحت آموزش، خطر جانی به همراه ندارد.
- (۴) این دوره، برای مأموریت‌های که در آن، فضاوردان باید روی سطح ماه یا اجرام آسمانی دیگر راه بروند، تدبیری نیندیشیده است.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را از ما می‌خواهند. خواسته آن، تضعیف شدیدتر استدلال متن است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (روانه کردن فضاوردان به ژرفای زمین برای همانندسازی همگی جنبه‌های سفری فضایی، قرارت یکی از بخش‌های اساسی آموزش آنان بشود).
گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:
(۳) سخنی را بیان می‌کند که به ماهیت و مکان دوره آموزشی مرتبط نیست و در هر جا و هنگامی شاید رخ بدهد! ✖
(۴) با چاره‌اندیشی برای این مطلب، جای برگزاری دوره سبب ناکارآیی نخواهد شد! ✖
از میان گزینه‌های ۱ و ۲، گزینه ۲ بیشتر سبب تضعیف استدلال متن است زیرا، با غارنوردی در ژرفای زمین و نزدیک شدن به مرکز آن، می‌دانیم که جاذبه بیشتر می‌شود، در حالی که نبود جاذبه در فضا مشکلی اساسی است که فضاوردان با آن روبرو می‌شوند و دوره‌های آموزشی آنان باید دربردارنده چنان وضعیتی باشد. اما، گزینه ۱ به سبب نشدنی بودن جابجایی مخزن اکسیژن از بین دیواره‌های تنگ درون غار است که می‌توان وضعیت مورد نیاز برای حمل آن را در محیط‌های تمرینی برای فضاوردان همانندسازی نمود.

۴-۲-۲- بیان ویژگی‌های دیگری از تشابه

نمونه: قدرت سیاسی همچون نردبانی است که با بالا رفتن از آن می‌توان بر زمین زیر پا مسلط بود. اما خطر بالا رفتن از نردبان آن است که هرچه بیش‌تر بالا بروی، احتمال سقوط و آسیب‌دیدگی نیز بیش‌تر می‌شود.

۴-۳- روش‌های تضعیف رابطه‌ی علی (علت و معلولی)

۴-۳-۱- مخدوش کردن سوی (جهت) پیوند (ارتباط) علی: شاید بین دو پدیده، پیوندی علی وجود داشته‌باشد؛ اما سوی این پیوند به درستی مشخص نشده‌باشد.

پرسش: دیابت به علت ناتوانی بدن در تولید یا مصرف انسولین به‌وجود می‌آید. انسولین ماده‌ای است که توسط لوزالمعده تولید می‌شود و نقش آن، استفاده از قند به‌عنوان عظیم‌ترین منبع انرژی بدن است. بنیاد بین‌المللی دیابت پیش‌بینی می‌کند که تا سال ۲۰۴۰ میلادی، از هر ۱۰ فرد بالغ، یک نفر به دیابت مبتلا خواهد بود و تعداد مبتلایان از ۴۱۵ میلیون نفر در سال ۲۰۱۵، به ۶۴۲ میلیون نفر می‌رسد؛ همچنین هزینه مراقبت‌های بهداشتی ۶۷۳ میلیارد دلاری، در سال ۲۰۴۰ به ۸۰۲ میلیارد دلار خواهد رسید.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، بیشترین خدشه را به استدلال موجود در متن فوق وارد می‌سازد؟

(سراسری ۹۵)

- ۱) به‌دلیل افزایش بهره‌وری در حوزه پزشکی، هزینه درمان کلیه بیماری‌ها در دهه‌های پیش‌رو، کاهش تصاعدی خواهد داشت.
- ۲) ضریب خطا در نظریه‌های علمی، در علومی که با رفتار و عوامل انسانی سر و کار دارند، بیش‌تر از علوم دیگری است که ماده خام تحقیقات در آنها، ماده فیزیکی و عوامل غیرانسانی است.
- ۳) با افزایش سواد مردم در کشورهای جهان سوم که مردم آنها غالباً با مسئله سوءتغذیه نیز روبه‌رو هستند، توجه به سلامت بالا رفته و مردم به همه بیماری‌ها، توجه یکسان نشان خواهند داد.
- ۴) مردم عصر حاضر، بیش از هر زمان دیگری، به اهمیت شعار «پیشگیری بهتر از درمان است» پی برده‌اند.

پاسخ:

گام نخست: پرسش متن را می‌خوانیم. خواسته آن، تضعیف استدلال است.

گام دوم: متن را به‌دقت می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم (شمار مبتلایان به دیابت رو به افزایش است و هزینه‌های مراقبت بهداشتی نیز در پی آن افزایش می‌یابد).

گام سوم: گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۲) درباره‌ی ضریب خطا در نظریه‌های علمی سخن می‌گوید که فراتر از متن است. *

۳) سخن اصلی آن درباره‌ی افزایش سواد مردم در کشورهای جهان سوم و افزایش توجه آنان به بیماری‌هاست که فراتر از متن است. *

۴) به اهمیت دادن مردم کنونی به شعار گفته‌شده اشاره می‌کند که در متن به آن اشاره‌ای نمی‌کند! *

اما در گزینه‌ی ۱، پنداره پنهان متن را به‌چالش می‌کشد که «پایایی فناوری و بهره‌وری در حوزه پزشکی و درمان» است و آن را رد می‌کند.

پرسش: افت اخیر در ارزش دلار به دلیل پیش‌بینی رشد اقتصادی کم‌تر طی سال‌های آتی آغاز شده‌است. اما اگر کسری بودجه شدید دولت وجود نداشت، این پیش‌بینی نتیجه عکس بر ارزش دلار می‌گذاشت. در نتیجه، برای جلوگیری از افت‌های آینده دلار باید این کسری بودجه کاهش یابد.

کدام گزینه در صورت صحت، بیش از سایر گزینه‌ها، نتیجه‌گیری بالا در مورد روش جلوگیری از افت ارزش دلار را تضعیف می‌کند؟

- (۱) کسری بودجه سبب کاهش رشد اقتصادی نشده‌است.
- (۲) دولت تلاش بسیار اندکی در راستای کاهش کسری بودجه انجام داده‌است.
- (۳) ارزش دلار چندین بار در سال، قبل از پیش‌بینی‌های اخیر در مورد کاهش رشد اقتصادی، افت داشته‌بود.
- (۴) قبل از کسری بودجه شدید فعلی، پیش‌بینی‌های کاهش رشد اقتصادی سبب کاهش ارزش دلار می‌شدند.

پاسخ:

- گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم. خواسته آن، سؤال تضعیف رابطه علی است.
- گام دوم- متن را به‌دقت می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را در ذهن می‌سپاریم. (کسری بودجه دولت سبب کاهش قیمت دلار است.)
- گام سوم- به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:
- (۱) در متن درباره رابطه‌ی بین آن‌ها سخنی گفته نشده‌است؟! * (به نبودن واژه‌ی «پیش‌بینی» نیز دقت می‌کنیم!)
 - (۲) می‌تواند به نوع ضعیفی متن را تقویت کند (چرا؟!)*
 - (۳) گزینه‌ای خلافت‌ناهی برای سنجش میزان هوشیاری داوطلبان است! اگر جمله پایانی استدلال را کنار بگذاریم، می‌توانست پاسخ مناسبی برای تضعیف آن‌چه پیش از این جمله آمده‌است، باشد. (به واژه‌های «در نتیجه» در متن و خواسته‌ی پرسش که «تضعیف نتیجه‌گیری بالا» است دقت کنید!)*
 - (۴) در این گزینه وجود رابطه‌ی علی بین کاهش کسری بودجه و افت ارزش دلار را به کلی انکار می‌کند. پس پاسخ درست است.

۴-۳-۲- معرفی عامل دیگری به‌عنوان علت اصلی: در این روش که از پرکاربردترین روش‌های تضعیف استدلال علی است، علت دیگری (که حتماً لازم نیست قوی‌تر از علت مورد ادعا در استدلال باشد) را علت اصلی معلول استدلال در نظر می‌گیریم.

پرسش: براساس نتایج یک پژوهش که به تازگی انجام شده‌است، کودکانی که مهارت خواندن ضعیفی دارند، می‌توانند با مصرف روزانه مکمل‌های اسیدهای چرب امگا-۳ که در غذاهای دریایی و برخی جلبک‌ها یافت می‌شود، مهارت خواندن خود را تقویت کنند. دانشمندان دانشگاه آکسفورد، در این پژوهش به ۳۶۲ کودک ۷ تا ۹ ساله به مدت ۱۶ هفته، روزی ۶۰۰ میلی‌گرم قرص اسید چرب امگا-۳ دادند. دانشمندان متوجه شدند کودکانی که مهارت خواندن آنها از حد عادی پایین‌تر بود. سه هفته پس از مصرف مکمل امگا-۳، مهارت خواندنشان نسبت به کودکانی که دارونما مصرف می‌کردند، تقویت شد. (دکتری علوم انسانی ۹۷)

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، به بهترین وجه، یافته حاصل از مطالعه فوق را تضعیف می‌کند؟

- (۱) بسیاری از معلمان بر این باورند که دارودرمانی نمی‌تواند ضعف مهارت خواندن را در دانش‌آموزان بهبود بخشد و آنچه این کودکان لازم دارند آموزش بیشتر و بیشتر در این زمینه است.
- (۲) والدین کودکانی که در گروه دریافت کنندگان امگا-۳ قرار داشتند، برای دنبال کردن روند پیشرفت کودکانشان، روزانه با آنها متن‌خوانی می‌کردند.
- (۳) کودکانی که قرص امگا-۳ دریافت می‌کردند، از دلیل اینکه چرا باید آن قرص را روزانه مصرف می‌کردند، آگاه نبودند.
- (۴) تعداد کودکانی که افت تحصیلی آنها به‌خاطر ضعف در مهارت خواندن است، بیش از حد تصور ما است.

کپاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را از ما می‌خواهند. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال متن است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (مصرف روزانه‌ی مکمل‌های خوراکی برای بهبود توانایی خواندن کودکان سودمند است که در آن کاستی دارند.)

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

(۱) درباره‌ی «باور آموزگاران» سخن می‌گوید که نامرتبط به متن است! ✖

(۳) مگر آگاهی آنان برای یافته‌های پژوهش مهم است؟! ✖

(۴) درباره‌ی «افت آموزشی» سخن می‌گوید که فراتر از متن است! ✖

اما در گزینه‌ی ۲، علت دیگری را سبب بهبود گفته‌شده در متن می‌داند که علت اساسی گفته‌شده در متن را به حاشیه می‌برد.

پرسش: تمایل روزافزون مردم به استفاده از فراورده‌های دامی عاری از آنتی‌بیوتیک، که در مواردی به اشتباه «ارگانیک» در نظر گرفته می‌شود، تأییدکننده این مهم است که طرفداران شیر و گوشت ارگانیک، بر این باورند که این محصولات به لحاظ کیفی و سلامت، مطلوب‌تر از محصولاتی هستند که به شیوه معمول تولید می‌شوند. هدف از کشاورزی ارگانیک، «ایجاد سیستم‌های تولیدی به هم پیوسته، انسان دوستانه و پایدار به لحاظ زیست محیطی و اقتصادی» است. در حال حاضر، فروش جهانی محصولات ارگانیک بالغ بر ۶۲ میلیارد دلار می‌باشد که سهم کشور «الف» از این بازار رو به گسترش، بسیار ناچیز است. با توجه به این امر، باید بگوییم که به نظر می‌رسد که بنگاه‌های تولیدی مربوطه در کشور «الف» به این منبع عظیم درآمد دامپروری ارگانیک بی‌توجه هستند.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، به بهترین شکل، نتیجه‌گیری متن را تضعیف می‌کند؟ (دکتری دامپزشکی ۹۷)

(۱) تحقیقات نشان می‌دهند که رابطه مستقیمی میان میزان اهمیت مردم به سلامتی‌شان و استفاده آنها از فراورده‌های دامی ارگانیک وجود دارد.

(۲) با توجه به اقبال جهانی به فراورده‌های ارگانیک، رقابت میان تولیدکنندگان این محصولات در بازار جهانی بیشتر هم خواهد شد.

(۳) تقاضای محصولات دامی ارگانیک در کشور «الف» چنان بالاست که چیزی برای دامپروران جهت صادرات نمی‌ماند.

(۴) رغبت مردم کشورهای مختلف دنیا به مصرف محصولات ارگانیک به یک اندازه نیست.

کپاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (با وجود افزایش گرایش مردم به فراورده‌های ارگانیک و سهم ناچیز کشور «الف» از بازار جهانی، بنگاه‌های این کشور، بی‌توجه به چنین منبع درآمدی به‌دیده می‌آیند.)

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

(۱) با جمله‌ی نخست متن همخوانی دارد! ✖

(۲) سخنی نامرتبط به متن است! ✖

(۴) سخنی نامرتبط به متن است! ✖

اما در گزینه‌ی ۳، نتیجه‌گیری متن را نادرست می‌داند زیرا تقاضای بسیار زیاد درون مرزی، صادرات بیشتر و سهم‌یابی از بازار جهانی را برای بنگاه‌های کشور «الف» نشدنی کرده‌است (نه این که آنان کوتاهی کنند یا از چنین بازاری غافل باشند!)

پرسش: مطالعات اخیر، به این امر اشاره دارد که صاحبان مشاغلی که مستلزم فعالیت‌های ذهنی هستند، مهارت‌های اندیشیدن و سلامت حافظه‌شان، حتی با گذشت زمان و کهولت سن، همچنان محفوظ می‌ماند. محققان نتایج تست بهره هوشی بیش از ۱۰۰۰ نفر اسکاتلندی را در حدود سن ۱۱ سالگی به نتایج به دست آمده از تست حافظه و قدرت استدلال ذهنی همین افراد در سن ۷۰ سالگی مقایسه نمودند. یافته‌های علمی مشخص نمود آنهایی که در حرفه‌هایی با فعالیت‌های ذهنی شاغل هستند، حتی سال‌ها پس از بازنشستگی نیز، از نظر ذهنی سالم مانده بودند. کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، نتیجه‌گیری متن را تضعیف می‌کند؟ (سراسری ۹۷)

(۱) ۱۰۰۰ نفری که مورد مطالعه قرار گرفتند، در آغاز، از لحاظ توان ذهنی یکسان و قابل مقایسه با هم بودند.

(۲) برخی از مردم بر این باورند که چنانچه مشاغلی که مستلزم فعالیت‌های ذهنی بالا هستند را انتخاب کنند، دقت کافی برای ارتقای سطح دانش عمومی خود نخواهند داشت.

(۳) برخی از افرادی که شغلی دارند که از نظر ذهنی سخت درگیرشان می‌کند، بعد از مدتی دچار خستگی مفرط شده و ترجیح می‌دهند که شغل خود را عوض کنند.

(۴) افرادی که مشاغلی که مستلزم فعالیت‌های ذهنی هستند را انتخاب می‌کنند، نسبت به افراد دیگری که چنین مشاغلی را انتخاب نمی‌کنند، به سلامت روح و روان خود اهمیت بیشتری می‌دهند و برای آن در خارج از زمان کار هم برنامه دارند.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است.

گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (توانمندی‌های فکر کردن و سلامت حافظه‌ی دارندگان پیشه‌های نیازمند فعالیت‌های ذهنی، حتی با گذشت زمان و پیری، همچنان پابرجا می‌مانند).

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

(۱) سخنی برای پشتیبانی از استدلال متن است! *

(۲) در مورد باور مردم سخن می‌گوید که به متن نامرتبط است! *

(۳) درباره‌ی برهان دگرگون کردن پیشه‌ی برخی از افراد گفته‌شده در متن سخن می‌گوید که مطلبی به متن نامرتبط است! *

اما در گزینه‌ی ۴ فقط داشتن چنان پیشه‌ای را برهانی برای ماندگاری توانایی مغز آنان در پیری نمی‌داند و عامل دیگری را کمک‌کننده به آنان برای نگهداری توانمندی خودشان بیان می‌کند.

۳-۳-۳- ضعیف و ناچیز دانستن میزان علیّت: گاه ممکن است یا همبستگی ضعیفی بین دو پدیده موجود باشد که نتوان رابطه‌ی علیّی نیرومند و خوبی را از آن نتیجه گرفت یا این‌که آن علت اصلی به همراه چندین علت دیگر سبب رخ دادن پدیده دوم (معلول) شده‌باشند که در هر دو حال می‌توان استدلال در مورد رابطه‌ی علیّی را تضعیف نمود.

پرسش: آلاینده‌های موجود در هوا می‌توانند باعث ایجاد باران اسیدی (بارانی با اسیدیته بالا) شوند. در حالی که باران اسیدی به خودی خود نمی‌تواند تأثیر به‌سزایی در اسیدیته پیکره آب‌هایی که این باران بر آن‌ها می‌بارد، داشته‌باشد ولی می‌تواند اسیدیته دریاچه‌های مجاور را با افزایش مواد پوسیده و فاسد کف جنگل‌ها، به میزان قابل توجهی افزایش دهد. بنابراین می‌توان گفت که افزایشی که در اسیدیته دریاچه «الف» اتفاق افتاده است. نشان می‌دهد که باران‌هایی که در نزدیکی این دریاچه باریده‌اند، اسیدی‌تر شده‌اند. کدام یک از موارد زیر، در صورتی که صحیح فرض شود، استدلال فوق را تضعیف می‌کند؟ (دکتری دامپزشکی ۹۳)

(۱) آزمایشات کیفیت هوا که به تازگی در مناطق اطراف دریاچه «الف» انجام شده‌اند، نشان دهنده افزایشی جزئی در مقدار آلودگی هوا است.

(۲) دانشمندان در خصوص این که چگونه آلاینده‌های موجود در هوا باعث باران اسیدی می‌شوند، توافق نظر ندارند.

(۳) حتی دریاچه‌هایی که در محل‌هایی واقع شده‌اند که باران اسیدی زیادی در آنجا نمی‌بارد، میزان اسیدیته آب آن‌ها از میزان اسیدیته آب دریاچه‌هایی که منطقه دوروبرشان از لحاظ حیات گیاهی شبیه به منطقه دریاچه «الف» است، بیشتر می‌باشد.

(۴) قطع گسترده درختان که به تازگی در جنگل‌های اطراف دریاچه «الف» شروع شده‌است، باعث افزایش مقدار مواد پوسیده و فاسد کف جنگل شده‌است.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است. گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (اگرچه باران اسیدی به تنهایی سبب افزایش اسیدیته آبهای سطحی نشده، با افزایش مواد پوسیده و فاسد کف جنگل‌ها چنین اثری دارد؛ افزایش اسیدیته آب دریاچه «الف» به سبب اسیدی‌تر شدن باران است.)

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

- (۱) به گونه‌ای با متن همخوانی دارد (واژه‌ی «جزئی» نیز نشان‌دهنده‌ی افزایش است، هرچند اندک!) *
 - (۲) سخنی نامرتب به متن است! (مگر هم‌نظری آنها در وضعیت گفته‌شده تأثیری دارد؟!)*
 - (۳) درباره‌ی دریاچه‌های دیگر سخن می‌گوید که نامرتب به متن است.*
- اما در گزینه‌ی ۴ نقش جنگل‌زدایی را بیشتر از باران اسیدی (اگرچه نقشش را نادیده نمی‌گیرد و براساس متن نقش هرچند ناچیزی دارد) در افزایش اسیدیته‌ی آب دریاچه «الف» می‌داند.

پرسش: در دو باغچه آزمایشگاهی، تعداد یکسانی بوته گوجه‌فرنگی کاشته شد. به باغچه اول (و نه به باغچه دوم) نمک منیزیم افزوده شد. باغچه اول ۲۰ کیلوگرم گوجه‌فرنگی و باغچه دوم ۱۰ کیلوگرم بار دادند. از آنجایی که هیچ چیز دیگر به غیر از آب به باغچه‌ها افزوده نشد، محصول بیشتر باغچه اول باید حاصل افزودنی نمک منیزیم بوده باشد.

- کدام مورد، اگر صحیح فرض شود، بیشتر از بقیه، استدلال فوق را تضعیف می‌کند؟ (دکتری علوم پایه ۹۰)
- (۱) دو باغچه آزمایشگاهی از نظر بافت خاک و میزان تابش نور آفتاب متفاوت بودند.
 - (۲) مقدار کمی از نمک منیزیم از باغچه اول به باغچه دوم نفوذ کرد.
 - (۳) چهار گونه متفاوت بوته گوجه‌فرنگی با نسبت برابر در هر باغچه کاشته شده بود.
 - (۴) برخی از علف‌های هرز که با بوته گوجه‌فرنگی در استفاده از امکانات باغچه رقابت می‌کنند، نمی‌توانند مقادیر بالای نمک منیزیم موجود در خاک را تحمل کنند.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است. گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (باغچه‌ی نخست به سبب افزودن نمک منیزیم به خاک آن، دو برابر فرآورده‌ی گوجه‌فرنگی بار داد.)

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

- (۲) در این صورت باید مقدار بار باغچه‌ای را بدانیم که دور از دسترس این دو باغچه و افزوده شدن نمک منیزیم است! *
 - (۳) دانستن این مطلب چه سودی برای ما دارد؛ هرچند که سبب پشتیبانی از متن نیز خواهد بود (چرا؟!)*
 - (۴) سخنی کاملاً نامربوط به متن است!! *
- اما آنگونه که در گزینه‌ی ۱ گفته شده است، بیان می‌کند که نمی‌توان افزودن نمک منیزیم را آنچنان تأثیرگذار دانست زیرا، چه‌بسا گوناگونی عوامل دیگر (بافت خاک و میزان تابش نور آفتاب) سبب باردهی دوبرابری یکی از آنها شده باشد.

۴-۳-۴- تصادفی خواندن ارتباط: ممکن است گاهی ارتباط (همبستگی) که بین دو پدیده وجود داشته است و ما آن را دلیل بر وجود رابطه‌ی علی دانسته‌ایم، به صورت اتفاقی و تصادفی رخ داده باشد که طبعاً نمی‌توان نتیجه‌ای از وجود رابطه‌ی علی در نظر گرفت.

پرسش: راهبردهای جایگزینی واردات و ارتقای صادرات، جانشین هم نبوده و بلکه مکمل یکدیگرند. می‌توان در بخش کشاورزی، هر دو راهبرد توسعه صادرات و جایگزینی واردات را در کنار هم مورد توجه قرار داد. به مانند کشورهای کره جنوبی و تایوان، باید راهبرد جایگزینی واردات را در مسیر توسعه فراوری محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و صادرات آنها به کار گرفت. باید در محصولاتی که مزیت نسبی داریم، استراتژی توسعه صادرات و در وارد ساختن دستگاه‌ها و ماشین‌های فراوری مربوطه،

کدام مورد به منطقی‌ترین وجه، جای خالی در متن فوق را کامل می‌کند؟

(دکتری کشاورزی ۹۷)

- ۱) از صنایع داخلی کمک بگیریم.
- ۲) به سیاست «مکملی» روی آوریم.
- ۳) استراتژی جایگزینی واردات را اتخاذ کنیم.
- ۴) به صادرات نیز گوشه چشمی داشته باشیم.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را باید کشف کنیم. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است. گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزینه‌های آن را به ذهن می‌سپاریم. (اگرچه قارچ‌کش‌ها برای از نابودی کپک‌ها به کار می‌روند؛ چه بسا با آسیب‌پذیر کردن زنبورها به آفت‌ها، سبب از بین رفتن آنها می‌شوند.) گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

- ۱) مقایسه‌ای بین مقاومت زنبورها را بیان می‌کند اما ارتباطی بین آن و به کارگیری قارچ‌کش‌ها گفته نشده است! *
 - ۲) خود متن در حال بررسی است و نیازی به پژوهش‌های دیگری در این باره نیست! *
 - ۳) اگرچه سخن آن، موردنظر متن نیست؛ با متن همخوانی دارد! *
- اما براساس گزینه‌ی ۴، به کارگیری از این قارچ‌کش‌ها برای زنبورها سودمند نیز است و آن را با کاهش ناگهانی شمار آنها تصادفی می‌داند (فقط همبستگی داریم اما برهان این کاهش را نمی‌دانیم!)

۴-۴- روش‌های تضعیف استدلال استنتاجی

همان‌گونه که پیش‌تر گفتیم استدلال استنتاجی، نیرومندترین گونه‌ی استدلال به شمار می‌رود اما نه آن‌که خدشه‌ناپذیر باشد. به صراحت باید بگوییم که بیش‌تر پرسش‌های مطرح‌شده درباره تضعیف استدلال، مربوط به استدلال استنتاجی بوده‌اند. در آغاز این بخش گفتیم که آوردن مثال نقض بهترین و آسان‌ترین راه برای تضعیف هرگونه استدلالی است که حتی در مورد استدلال استنتاجی بیش‌ترین فراوانی و تکرار را داشته‌است (هر چند ایجاد شک و شبهه در پنداره‌های آشکار یا پنهان و لطمه زدن یا مخدوش کردن ساختار استدلال نیز از موارد مهم هستند). به جای زیاده‌گویی و خسته کردن ذهن شما عزیزان به سراغ چند پرسش می‌رویم:

پرسش: شرکت «الف» برای تأمین هزینه ساخت پارکینگ خودرو برای مدیران و ارباب رجوع خود، قرار است ماهانه تا یک سال، از حقوق تمامی کارکنان خود، ۱۰ درصد کسر نماید. کارکنان این شرکت، این طرح را ناعادلانه خوانده و نسبت به حذف بخشی از حقوق خود اعتراض دارند.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، منطق اعتراض کارکنان را به بهترین وجه، تضعیف می‌کند؟

(دکتری علوم انسانی ۹۶)

- ۱) آرامش خاطر مدیران و رضایت ارباب رجوع در درازمدت، باعث بالا رفتن کارایی شرکت و به نوبه خود سود خالص شرکت می‌گردد.
- ۲) تصمیمات مشابه دیگری در شرکت‌های دیگر نیز، قبلاً اتخاذ و به مرحله اجرا درآمده است و اگرچه وضع مالی کارکنان آن شرکت‌ها بدتر هم بوده است، ولی آنها اعتراضی نکردند.
- ۳) با ساخت این پارکینگ، فضای آزاد پارک خودرو که در محدوده شرکت قرار دارد، خالی می‌شود و کارکنان می‌توانند خودروی خود را به جای پارکینگ عمومی و پرداخت هزینه، آنجا پارک کنند.
- ۴) با توجه به بالا بودن حقوق کارکنان شرکت «الف» که از سطح درآمد سرانه کشور مربوطه بالاتر است، مبلغ ده درصد کسر از حقوق برای یک سال، تغییری در سبک زندگی و رفاه این افراد ایجاد نخواهد کرد.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را از ما می‌خواهند. خواسته آن، تضعیف استدلال متن است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم. (کاهش بخشی از دستمزد همگی کارکنان شرکت «الف» برای ساختن پارکینگ خودروی مدیران و مراجعان، آنان را ناخشنود و معترض کرده‌است.)

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

- (۱) آیا این افزایش سود، سبب فزونی دستمزد آنان خواهد شد تا اینکه تأثیر دریافت نکردن بخش از آن را کاهش بدهد؟! ✖
 - (۲) درباره اوضاع در شرکت‌های دیگر سخن می‌گوید که به متن نامرتبط است! ✖
 - (۴) با در نظر گرفتن پنداره‌ای که درباره آن در متن سخنی گفته نشده‌است، استدلالی را انجام می‌دهد که به جای افراد برای چگونگی زندگی آنان تصمیم می‌گیرد! (چقدر اینگونه داوری برایمان آشناست!) ✖
- اما در گزینه ۳، موردی را بیان می‌کند که سبب کاهش هزینه‌های کارکنان می‌شود و از این رو، آنان نیز در درازمدت سود خواهند برد. (فقط یکسال ماهیانه بخشی از دستمزدشان کاهش می‌یابد تا پارکینگ ساخته شود و پس از آن دستمزدشان کاهش می‌یابد و حتی هزینه پارکینگ عمومی نخواهند پرداخت.)

پرسش: معلم: شما که زبان آلمانی را کخه بسیار دشوار است، در ظرف یکسال فرا گرفتید، حالا مطمئن هستم که زبان ایتالیایی را حتی راحت تر و سریع تر یاد خواهید گرفت، چون زبان ایتالیایی آهنگین تر از زبان آلمانی است و ضمناً ۲۰۰۰ کلمه در این زبان، با زبان مادری شما، مشترک است.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، ادعای معلم درباره یادگیری زبان ایتالیایی را به بهترین وجه، زیر سؤال می‌برد؟
(دکتری زبان ۹۷)

- (۱) انگیزه‌ای که زبان آموزان برای یادگیری زبان آلمانی داشتند، از انگیزه آنها برای زبان ایتالیایی، بیشتر است.
- (۲) تفاوت‌های ساختاری میان زبان مادری و زبان دومی که می‌خواهند یاد بگیرند، باعث ایجاد دشواری در یادگیری می‌شود.
- (۳) باور برخی زبان‌شناسان بر این است که تمامی زبان‌های بشری، به لحاظ تاریخی، ریشه مشترکی دارند.
- (۴) برخی مردم بر این باورند که زبان آلمانی، از هر زبان اروپایی دیگر، آهنگین تر است.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا بفهمیم چه چیزی را خواسته‌اند. خواسته‌ی آن، تضعیف استدلال است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزینه‌ای از آن را برداشت می‌کنیم. (یادگیری زبان ایتالیایی به سبب فزونی واژگان مشترک با زبان مادری و آهنگین تر بودن، زودتر از زبان آلمانی یادگرفتنی است.)

گام سوم- به سراغ گزینه‌ها می‌رویم:

- (۲) مگر این گوناگونی برای زبان نخست‌ی که یاد گرفته می‌شود، نیست؟! ✖
 - (۳) باور آنان چه سودی دارد و گره‌گشایی می‌کند؟! ✖
 - (۴) همانند گزینه‌ی پیشین. ✖
- آشکار است که فقط گزینه‌ی ۱ می‌تواند پاسخ درست باشد، اما آن را نیز بررسی می‌کنیم. این گزینه برهانی را بیان می‌کند که سبب آسانی (دشواری) روند یادگیری زبان آلمانی (ایتالیایی) شده‌است (می‌شود).

پرسش: اگرچه رشد فروش در بازار کتاب، خبر بسیار خوشحال‌کننده‌ای است و می‌تواند نشان‌دهنده افزایش سرانه مصرف فرهنگی و افزایش سرانه مطالعه باشد، اما به نظر می‌رسد که نویسندگان و مولفان داخلی از این بازار رو به رشد چندان بهره نمی‌برند. یک نگاه احتمالی و کلی به جدول کتاب‌های پرفروش در بیش از بیست کتابفروشی معتبر شهر تهران نشان می‌دهد که تقریباً همه کتاب‌های پرفروش، کتاب‌های ترجمه هستند.

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، به بهترین وجه ادعای نویسنده متن را تضعیف می‌کند؟ (سراسری ۹۶)
(۱) رشد فروش در بازار کتاب دوامی نخواهد داشت، زیرا قبلاً هم چنین دوره‌های موقت رشد وجود داشته ولی به سرعت، روند آن متوقف شده و سپس پس‌رفت داشته‌است.

(۲) با احتساب تاثیر تورم، درآمد متوسط مترجمان نسبت به سال گذشته، کمتر هم شده‌است.

(۳) تالیفات تاثیر بیشتری نسبت به آثار ترجمه، در رشد و ارتقای سطح فرهنگی مردم دارند.

(۴) مترجم غالب کتاب‌های ترجمه، نویسندگان و مولفان داخلی هستند.

پاسخ:

گام نخست- پرسش متن را می‌خوانیم تا ببینیم چه چیزی را از ما می‌خواهند. خواسته آن، تضعیف استدلال متن است.
گام دوم- متن را به دقت می‌خوانیم و گزیده‌ای از آن را به ذهن می‌سپاریم (با وجود رشد فروش، نویسندگان داخلی از آن کم بهره‌اند زیرا، تقریباً همه کتاب‌های پرفروش ترجمه‌ای هستند).

گام سوم- گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

(۱) درباره‌ی رشد فروش سخن می‌گوید که رویکرد کلی استدلال متن نیست! ✖

(۲) متن درباره درآمد مترجمان سخن نمی‌گوید! (درباره نویسندگان داخلی است!) ✖

(۳) درباره تاثیر تالیفات در افزایش حد فرهنگی مردم صحبت می‌کند که فراتر از متن است. ✖

اما در گزینه‌ی ۴ بیان می‌کند که بیشتر کتاب‌های ترجمه‌ای که پرفروش هستند را نویسندگان داخلی ترجمه می‌کنند از این رو، از رشد فروش بهره‌مند می‌شوند.

پرسش: کانت در تئوری شناخت خود نشان می‌دهد که جهان، تا جایی برای انسان قابل شناخت است که براساس شرایط پیشین ذهن تنظیم شود و نتیجتاً اشیا و پدیده‌ها را آن‌گونه که در خود هستند و بدون در نظر گرفتن قوانین نظم‌دهنده ذهن، واجد خصوصیات ذاتی نمی‌داند. او به توصیف ویژگی‌های برای ابژه زیبا نمی‌پردازد. بلکه می‌خواهد آن نوع از قضاوت ما را توصیف کند که می‌گوییم «چیزی زیباست».

کدام مورد، در صورتی که صحیح فرض شود، به بهترین شکل، نظر کانت را زیر سؤال می‌برد؟ (دکتری هنر ۹۷)
(۱) در همه اعصار، همیشه هنرمندانی بوده‌اند که از دیگر هنرمندان معاصر خود، بیشتر مورد اقبال عموم و خواص قرار می‌گرفتند.

(۲) برخی بر این باورند که ارزش‌های هنری، تابعی از شرایط اجتماعی و سیاسی هستند و ملاک‌هایی ثابت و از پیش تعیین‌شده ندارند.

(۳) برخی آثار هنری، علی‌رغم تغییر ذهنیت و پیشینه فکری انسان، قرن‌های متمادی به‌عنوان آثار ناب هنری، همچنان در مورد ستایش قرار گرفته و می‌گیرند.

(۴) اصولی که اهل هنر در خلق و قضاوت آثار هنری مورد استفاده قرار داده و می‌دهند، همیشه مستقل از برخی مصلحت‌اندیشی‌ها و سودطلبی هنرمندان نبوده‌است.